

Projekt

z dnia 3 grudnia 2024 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA KUTNO**

z dnia 2024 r.

w sprawie uchwalenia Programu Wspierania Rodziny w Mieście Kutno na lata 2025-2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 i 1572) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177, 742, 743, 858 i 1572) Rada Miasta Kutno uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Program Wspierania Rodziny w Mieście Kutno na lata 2025-2027”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Kutno.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miasta Kutno
z dnia 28 listopada 2024 r.

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W MIEŚCIE KUTNO NA LATA 2025-2027

KUTNO 2024

Spis treści

1. Wstęp.....	3
1.1. Uzasadnienie.....	4
1.2. Rola rodziny.....	5
2. Przepisy prawa dotyczące sytuacji dziecka i rodziny.....	5
2.1. Rodzina a polskie prawo.....	5
2.2. Rodzina w świetle Konstytucji.....	6
2.3. Ochrona cywilnoprawna.....	7
2.4. Ochrona zawarta w przepisach kodeksu karnego.....	7
2.5. Ustawa o pomocy społecznej.....	9
2.6. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.....	9
2.7. Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży oraz rodzin „Za życiem”.....	10
3. Rządowe programy wspierające rodziny.....	11
3.1. Program „Rodzina 800+”.....	11
3.2. Program „Dobry Start”.....	11
3.3. Program „Aktywny Rodzic” zamiast Rodzinnego Kapitału Opiekuńczego.....	12
3.4. „Program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 Aktywny Maluch 2022-2029”.....	13
4. Analiza sytuacji kutnowskich rodzin.....	14
4.1. Zasoby miasta.....	14
4.2. Sytuacja demograficzna.....	17
4.3. Przemiany społeczne i kulturowe.....	18
4.4. Przemoc i uzależnienia.....	19
5. Działania w zakresie lokalnego systemu wspierania rodziny.....	22
5.1. Analiza SWOT – wspieranie rodziny w Mieście Kutno.....	22
5.2. Rodziny objęte pomocą przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie.....	23
5.3. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.....	30
5.4. Rodzina i dziecko wspierani przez asystenta rodziny.....	31
5.5. Terapie, konsultacje i poradnictwo w celu podniesienia kompetencji wychowawczych rodziców.....	33
5.6. Współpraca z Niepublicznymi Zakładami Opieki Zdrowotnej.....	34
5.7. Pomoc świadczona dzieciom w placówkach wsparcia dziennego.....	35
5.8. Finansowanie pobytu dziecka w różnych formach pieczy zastępczej.....	37
6. Założenia i cele Programu.....	37
6.1. Adresaci Programu.....	38
6.2. Realizacja Programu.....	38
6.3. Rezultaty Programu.....	43
6.4. Źródła finansowania.....	44
6.5. Monitoring i sprawozdawczość.....	44
6.6. Podstawy prawne.....	44
7. Podsumowanie.....	45

1. Wstęp

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, iż do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Pierwszy taki Program obowiązywał na terenie Miasta Kutno w latach 2013-2015, kolejne realizowano w latach: 2016-2018, 2019-2021, 2022-2024. Niniejszy Program stanowi kontynuację poprzednich i ma za zadanie wyznaczyć kierunek działań na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, jest jego najmniejszą a zarazem podstawową komórką. Tworzy pierwsze i podstawowe środowisko wychowawcze dziecka. To tu nabywa ono wiedzę o otaczającym je świecie, panujących między ludźmi stosunkach. Niezależnie od tego, jak funkcjonuje dana rodzina, czy jest środowiskiem zdrowym i wartościowym, czy też przejawia wyraźne cechy dysfunkcji – zawsze kształtuje osobowość dziecka, jego postawę społeczną oraz wyznacza koleje jego losu. Kochająca rodzina, zapewniająca stabilny rozwój dziecka jest podstawą jego przyszłego, prawidłowego budowania relacji z innymi ludźmi i funkcjonowania w społeczeństwie. Więzy emocjonalne łączące członków rodziny są ogniwem spajającym i stanowią o trwałości i odporności rodziny na różne zagrożenia. Bardzo ważnym elementem dla poczucia bezpieczeństwa jest stabilność rodziny na wielu płaszczyznach, począwszy od stabilności ekonomicznej, poprzez społeczną i uczuciową. Jednak nawet prawidłowo funkcjonująca rodzina może w pewnym momencie znaleźć się w sytuacji kryzysowej. Problemy pojawiające się wewnątrz rodziny przybierają różne formy, zazwyczaj są to: uzależnienia, przemoc, agresja, zaburzenia psychiczne oraz emocjonalne, bezrobocie i ubóstwo. Z reguły wraz z nimi pojawiają się: depresja, spadek zainteresowania kwestią wychowania dzieci i pełnienia ról rodzicielskich, kształtowania właściwych postaw, potrzeb emocjonalnych i społecznych. Rodzice pozostający w sytuacji kryzysowej przez długi czas i nie szukający wsparcia stają się zazwyczaj trwale niewydolni wychowawczo.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest często zauważana w rodzinach niepełnych, wielodzietnych, o niskich umiejętnościach prowadzenia gospodarstwa domowego oraz realizacji spraw na rzecz domu i rodziny. W środowiskach tych diagnozuje się problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, brak więzi emocjonalnych, zaburzenia w strukturze samej rodziny. Nieprawidłowe relacje rodzinne mają negatywny wpływ na funkcjonowanie dzieci. Zazwyczaj nie radzą sobie one z taką sytuacją, stają się wycofane, bezradne, mają problemy z nauką i zachowaniem, uciekają z domu na tzw. „ulicę”, gdzie wchodzą w konflikty z prawem. Jeżeli zdrowie i życie nieletnich jest bezpośrednio zagrożone, sąd rodzinny podejmuje decyzję o odebraniu rodzicom dzieci i umieszczeniu ich w różnych formach pieczy zastępczej.

Przemoc w rodzinie, choroba alkoholowa, niskie umiejętności opiekuńczo-wychowawcze dezorganizują życie całej rodziny i przyczyniają się do powielania negatywnych zachowań przez kolejne pokolenia. Zjawiska te są obserwowane także w Kutnie i wymagają niezwłocznego podjęcia działań zawartych w niniejszym Programie po to, aby pomóc rodzinie naturalnej na zasadzie wczesnej interwencji, prowadzonej bezpośrednio w środowisku. Działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i z jej aktywnym zaangażowaniem. Obustronny wysiłek, zarówno członków rodziny jak i pracowników instytucji pracujących z rodziną należy ukierunkować na jej wzmocnienie i rozwój celem wyjścia z sytuacji kryzysowej. Wsparcie dla kutnowskich rodzin jest udzielane dzięki rozbudowanemu systemowi pomocy. Wszelkie działania pomocowe są nastawione na rozwiązywanie życiowych problemów, zanim nastąpi rozkład więzi rodzinnych oraz pojawią się przesłanki do rozdzielenia jej członków.

Niniejszy Program został opracowany w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kutnie, jest zgodny z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a jego realizacja należy do zadań własnych gminy. W trakcie opracowywania Programu oraz w wyniku diagnozy, określone zostały priorytety w zakresie prowadzonych przez Miasto Kutno form wsparcia na rzecz wzmocnienia rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Do przeprowadzenia diagnozy wykorzystano dane pochodzące z:

- Urzędu Miasta Kutno;
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kutnie;
- Głównego Urzędu Statystycznego;
- Sądu Rejonowego w Kutnie;
- Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kutnie;
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kutnie;
- Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Kutnie ;
- Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kutnie;
- kutnowskich placówek kulturalno-oświatowych;
- kutnowskich placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- kutnowskich placówek wsparcia dziennego;
- kutnowskich stowarzyszeń;
- kutnowskich organizacji pozarządowych.

1.1. Uzasadnienie

Pomoc adresowana do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przybiera postać zaplanowanych działań, mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Obowiązek wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego i na organach administracji rządowej.

Program służyć będzie budowaniu spójnego i skutecznego systemu pomocy dla kutnowskich rodzin. Ma on na celu połączenie aktywności różnych jednostek, instytucji i organizacji oraz stworzenie spójnej łatwo dostępnej oferty różnorodnych przedsięwzięć adresowanych do wszystkich rodzin z dziećmi zamieszkałych w Kutnie. Program jest propozycją możliwych do zrealizowania zadań w zakresie wspierania rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu. Poniższa tabela prezentuje podział zadań i kompetencji pomiędzy wspomniane wyżej jednostki.

Tabela 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZKI
• Profilaktyka, wspieranie rodziny	• Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna. • Usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej. • Adopcje	
• Asystent rodziny • Placówki wsparcia dziennego • Inne podmioty lub instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny	• Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka • Placówki opiekuńczo-wychowawcze • Usamodzielnienia • Organizator rodzinnej pieczy zastępczej (koordynator) • Rodziny pomocowe	• Ośrodek adopcyjny • Regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna • Interwencyjny ośrodek preadopcyjny

1.2. Rola rodziny

Rodzina poprzez zamierzone oddziaływania opiekuńcze i wychowawcze przyczynia się do fizycznego, psychicznego i społecznego rozwoju dziecka. Dzięki tym oddziaływaniom przygotowuje je do samodzielnego życia w społeczeństwie. Równocześnie rodzina przekazuje dziecku normy, wartości, wzory zachowań i obyczaje kulturowe społeczeństwa, do którego przynależy.

Przewaga rodziny nad innymi instytucjami wychowawczymi polega na tym, że rozwój dziecka w rodzinie dokonuje się w sytuacjach naturalnych i dostarcza bodźców optymalnych dla danego poziomu wieku. Rodzina jako wspólnota kochających się ludzi stanowi doskonałą przestrzeń, w obrębie której dokonuje się wychowanie.

Szczególnie ważną rolę w procesie wychowywania odgrywa odpowiedni stosunek rodziców do dziecka - nie tylko emocjonalny, lecz również ten, który wyraża się w ich postawach rodzicielskich. Maria Ziemská¹ za pozytywne postawy rodzicielskie uważa: postawę akceptacji, uznania praw dziecka, współdziałania z dzieckiem, dawania dziecku rozumnej swobody. Dzięki nim dziecko swobodnie rozwija własne możliwości, odczuwa szczęście, zaspokaja swoje podstawowe potrzeby - bezpieczeństwa, akceptacji i niezależności. Za występowanie u dziecka różnego rodzaju zaburzeń, zwłaszcza w sferze rozwoju emocjonalno-społecznego, odpowiedzialne są z kolei niewłaściwe postawy rodzicielskie, takie jak: postawa odtrącająca, unikająca, nadmiernie chroniąca i nadmiernie wymagająca. Dzieci wychowywane w ten sposób nie wierzą we własne siły, mają poczucie niepewności, kłopoty z koncentracją uwagi, są przewrażliwione i nadpobudliwe, wykazują opóźnienie dojrzałości społecznej i emocjonalnej.

Idealny sposób wychowania nie istnieje. Proces ten najczęściej przebiega intuicyjnie, a rodzic zazwyczaj kieruje się wzorcami zaczerpniętymi od własnych rodziców, znajomych lub ich zaprzeczeniami. Nieprawidłowe postępowanie rodziców wobec dziecka najczęściej nie jest skutkiem złej woli. Większość rodziców, pomimo tego, że stara się postępować w swym mniemaniu jak najlepiej, popełnia błędy. Aby ich uniknąć należy edukować rodziców w celu wzmocnienia ich umiejętności opiekuńczo-wychowawczych.

2. Przepisy prawa dotyczące sytuacji dziecka i rodziny

2.1. Rodzina a polskie prawo

W świetle polskiego prawa rodzinę tworzą kobieta i mężczyzna, połączeni prawnym węzłem małżeńskim, oraz pozostające na ich utrzymaniu dzieci. Stosunki rodzinne, a więc relacje między mężem a żoną, rodzicami a dziećmi czy też między rodzeństwem, określane są przez normy moralne, obyczajowe i religijne. Stanowią też przedmiot regulacji prawnych zawartych w prawie rodzinnym i opiekuńczym normującym stosunki wynikające z małżeństwa, pokrewieństwa, powinowactwa, przysposobienia oraz zawierającym przepisy dotyczące instytucji opieki i kurateli. Źródłem prawa rodzinnego jest uchwalony 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Według tych przepisów, założenie rodziny ma miejsce w momencie wstąpienia mężczyzny i kobiety w usankcjonowany przez prawo trwały, równoprawny związek, który zostaje zawarty, gdy przyszli małżonkowie złożą przed kierownikiem stanu cywilnego oświadczenie, że wstępują w związek małżeński. Oświadczenie takie powinni złożyć publicznie w obecności przynajmniej dwóch pełnoletnich świadków. Jest to tak zwany ślub cywilny. Rodzina jako instytucja społeczna ma swoje funkcje i zadania. Przede wszystkim, zapewnia opiekę, wsparcie i bezpieczeństwo swoim członkom. Jest

1 M. Ziemská, *Postawy rodzicielskie*, Warszawa 1969 r.

również miejscem przekazywania wartości, norm i tradycji kulturowych, co umożliwia rozwój osobisty i edukację jej członków. Wreszcie tworzy więzi emocjonalne i tożsamościowe, co jest istotne dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Definicja rodziny może się różnić w zależności od kontekstu prawnego. W ustawie o pomocy społecznej rodzina to osoby, które są spokrewnione lub niespokrewnione, ale pozostające w faktycznym związku. Ta definicja ma na celu zapewnienie wsparcia osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej lub społecznej. W prawie cywilnym, rodzina to komórka społeczna, która powstaje w wyniku zawarcia małżeństwa. Ta z kolei definicja ma na celu uregulowanie stosunków majątkowych i osobistych między małżonkami oraz między rodzicami a dziećmi. Natomiast w prawie konstytucyjnym, rodzina to podstawowa i nienaruszalna wspólnota życia ludzi. Ta definicja ma na celu uznanie roli rodziny w budowaniu społeczeństwa oraz gwarantowanie jej praw i wolności.

Rodzina jako podmiot prawa ma szereg uprawnień i obowiązków wynikających z różnych aktów normatywnych. Jednym z najważniejszych jest prawo do ochrony życia rodzinnego przed ingerencją państwa lub osób trzecich, gwarantowane przez art. 47 Konstytucji. Rodzina ma także prawo do korzystania ze świadczeń rodzinnych, które reguluje ustawa o świadczeniach rodzinnych. Z drugiej strony, rodzina ma obowiązki wobec swoich członków, takie jak udział w wychowaniu dzieci, a także zapewnienie im opieki i bezpieczeństwa. Rodzice mają prawo do udziału w podejmowaniu decyzji dotyczących swoich dzieci, zgodnie z art. 97 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Ponadto, osoby mające obowiązek alimentacyjny muszą przekazywać alimenty członkom swojej rodziny, zgodnie z art. 133 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

2.2. Rodzina w świetle Konstytucji

Rodzinę w kategoriach konstytucyjnych należy interpretować w pierwszej kolejności jako podstawową komórkę społeczną złożoną z małżonków i dzieci. O istocie rodziny świadczy zatem przede wszystkim zawarcie związku małżeńskiego. Stanowi on fundament rodziny, w którym dokonuje się proces wychowania dziecka. Rodzina naturalna jest wspólnotą osób połączonych ścisłymi i trwałymi relacjami, o określonej strukturze i celach oraz spełniającą szereg doniosłych funkcji.

Podstawowym przepisem odnoszącym się do pojęcia rodziny jest art. 18 ustawy zasadniczej. Stanowi, że małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej. Z tego artykułu wynika obowiązek państwa polegający na podejmowaniu działań umacniających więzi między członkami rodziny, szczególnie między małżonkami oraz rodzicami i ich dziećmi. Działania takie są realizowane pod postacią polityki prorodzinnej państwa. Art. 71 ust. 1, który jest w pewnym sensie rozwinięciem powyższego, brzmi: „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych”. Dziecko może liczyć na odpowiedni proces wychowania z uwzględnieniem stopnia jego dojrzałości, a także wolności sumienia i wyznania jego przekonań (art. 48 ust. 1 Konstytucji), przygotowujący je do pełnienia po osiągnięciu pełnoletności, przypisanych ról społecznych. Dlatego też państwo obowiązane jest w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględniać dobro rodziny, a w razie występowania niedających się przewyżyć problemów rodzina może liczyć na pomoc władz publicznych. Wspomnieć również należy, iż Konstytucja gwarantuje równość kobiety i mężczyzny w życiu rodzinnym (art. 33 ust. 1), traktuje o gospodarstwie rodzinnym jako podstawie ustroju rolnego państwa (art. 23), gwarantuje, że wolność człowieka podlega ochronie prawnej, a każdy jest obowiązany szanować

wolności i prawa innych (art. 31 ust. 1 i 2) i gwarantuje prawo do ochrony życia rodzinnego (art. 47).

2.3. Ochrona cywilnoprawna

Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie definiuje pojęcia rodziny. Zgodnie jednak z brzmieniem art. 1 § 1, art. 23 oraz art. 27 k.r.o. rodzinę tworzą kobieta i mężczyzna poprzez zawarcie związku małżeńskiego. Zawarcie związku małżeńskiego w sposób przewidziany przez k.r.o. stanowi zdarzenie prawne, którego bezpośrednim skutkiem jest założenie rodziny. Zarówno wykładnia gramatyczna, jak i systemowa przemawiają za ograniczeniem pojęcia „rodziny, którą małżonkowie przez swój związek założyli” tylko do małżonków oraz ich wspólnych dzieci. Odstępstwa od tej zasady mogą pojawić się jedynie w odniesieniu do kwestii zaspokajania potrzeb, osobistej pieczy i starań o wychowanie dzieci i mogą być usprawiedliwione przez zasady współżycia społecznego. Potwierdza to także cel ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która co prawda nie zawiera definicji rodziny, ale jej stosowanie musi brać pod uwagę prawo dziecka do wychowania w rodzinie jako priorytetowe wobec pozostałych. Przyznaje ona także dziecku prawo do powrotu do rodziny i utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami.

Znaczenie małżeństwa i utworzonej na jego podstawie rodziny ma znaczenie także dla ochrony dobra dziecka. Zgodnie ze zd. 2 art. 146 k.r.o. powierzenie wspólnej opieki nad dzieckiem możliwe jest tylko wobec osób, które łączy związek małżeński. Z przepisu tego wynika wprost, że opieka dwuosobowa nie może być powierzona osobom żyjącym w konkubinatach. Ponadto, jak wskazuje Sąd Najwyższy, opieka sprawowana przez małżonków zapewnia dziecku naturalne warunki rozwoju.

W kodeksie rodzinnym i opiekuńczym stosunkom pomiędzy rodzicami a dziećmi zostało poświęconych wiele artykułów w różnych miejscach kodeksu rodzinnego. Zwykle kodeksowe obowiązki mają charakter zobowiązań rodziców, gdzie stroną uprawnioną są ich dzieci. Natomiast uregulowanych przez kodeks wzajemnych praw i obowiązków rodziców oraz dzieci, czyli takich sytuacji, w których podmiotem zobowiązanym i uprawnionym mogą być zarówno rodzice, jak i dzieci, nie ma wiele. Należą do nich przykładowo:

- 1) obowiązek alimentacyjny,
- 2) obowiązek wzajemnego szacunku.

2.4. Ochrona zawarta w przepisach kodeksu karnego

Prawidłowe funkcjonowanie państwa jest zależne od prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa, a jego najmniejszą komórką jest właśnie rodzina. Należy mieć świadomość, że funkcjonowanie tej komórki nie jest wolne od pojawiających problemów. Rodzina stanowi pewien mniej czy bardziej zamknięty system. Czasami to, co dzieje się w jej ramach nie jest łatwo dostrzegalne przez innych członków społeczeństwa. Zazwyczaj mówimy o rodzinie jako o tym środowisku, w którym członkowie winni darzyć się miłością, wspierać się i pomagać sobie, dawać siłę do pokonywania przeszkód życiowych. Niestety, jak wskazują statystyki jest to także środowisko, w którym może dochodzić do dużej liczby nieprawidłowości. Państwo poprzez regulacje prawne, zwłaszcza w zakresie prawa karnego, stara się chronić członków rodziny i kształtować ramy jej prawidłowego funkcjonowania. Przestępstwa w obrębie rodziny są bezpośrednio związane z problematyką przemocy. Zjawisko to ma szczególnie negatywny charakter, albowiem utrudnia normalne funkcjonowanie rodziny jako całości. Przemoc rodzinna potęguje poczucie pokrzywdzenia z uwagi na to, iż osobami ją stosującymi są osoby najbliższe. Do zjawiska przemocy w rodzinie odnoszą się regulacje prawa międzynarodowego i krajowego. Kon-

wencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej definiuje przemoc domową jako każdy przejaw przemocy, stosowanej w postaci psychologicznej, fizycznej, ekonomicznej czy seksualnej, przy czym przejawy tej agresji muszą wystąpić w środowisku rodzinnym, bez względu na to, czy członkowie tej rodziny wspólnie zamieszkują. Na gruncie prawa polskiego, przemoc w rodzinie definiuje ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Zgodnie z przyjętą w ustawie definicją, przez przemoc domową należy rozumieć: jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia; naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną; powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę; ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej; istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

W dniu 15 lutego 2024 roku, weszła w życie tzw. „Ustawa Kamilka” dotycząca ochrony małoletnich przed szeroko pojętą przemocą. Głównym celem zmian jest wzmocnienie systemu ochrony dzieci przed skrzywdzeniem. Ustawa nakłada obowiązek wprowadzenia jednolitych standardów ochrony małoletnich na podmioty takie jak:

1. organ zarządzający jednostką systemu oświaty, o której mowa w art. 2 pkt 1-8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900, 1672, 1718 i 2005), oraz inną placówką oświatową, opiekuńczą, wychowawczą, resocjalizacyjną, religijną, artystyczną, medyczną, rekreacyjną, sportową lub związaną z rozwijaniem zainteresowań, do której uczęszczają, albo w której przebywają lub mogą przebywać małoletni;
2. organizator działalności oświatowej, opiekuńczej, wychowawczej, resocjalizacyjnej, religijnej, artystycznej, medycznej, rekreacyjnej, sportowej lub związanej z rozwijaniem zainteresowań przez małoletnich;
3. podmioty świadczące usługi hotelarskie oraz turystyczne, a także prowadzące inne miejsca zakwaterowania zbiorowego, w zakresie niezbędnym do zapewnienia ochrony małoletnich.

Standardy ochrony małoletnich muszą być dostosowane do charakteru i rodzaju placówki lub działalności, powinny określać następujące kwestie:

1. zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem placówki lub organizatora, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich;
2. zasady i procedurę podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego;
3. procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskie Karty”;
4. zasady przeglądu i aktualizacji standardów;
5. zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu placówki lub organizatora do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności;
6. zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich

- stosowania;
7. osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia;
 8. sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego;
 9. wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone;
 10. zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet;
 11. procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie;
 12. zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.

2.5. Ustawa o pomocy społecznej

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych przyjmuje, że w skład rodziny wchodzi: małżonkowie, rodzice dzieci, opiekun faktyczny dziecka, a także dzieci pozostające na utrzymaniu w wieku do ukończenia 25. roku życia, a także dziecko, które ukończyło 25. rok życia, legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli w związku z tą niepełnosprawnością przysługuje świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna (art. 3 pkt 16). Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. rozszerza krąg rodzinny o osoby niespokrewnione, ale pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące (art. 6 pkt 14). Zgodnie z art. 2 ust. 1 pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Z kolei na podstawie art. 7 pomocy tej udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy domowej;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- alkoholizmu lub narkomanii;
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.

2.6. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Ustawodawstwo polskie w coraz większym zakresie koncentruje się na ochronie i egzekwowaniu praw dziecka. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej powstała dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia oraz zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, jej członków.

Ustawa zapewnia skuteczną pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dzieci. Zapisy tej ustawy określają system pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i wprowadzają w życie zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Ponadto ustawa definiuje system pieczy zastępczej jako zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania tej opieki i wychowania przez rodziców. Poza tym normuje ona zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, jej finansowania i pomocy w usamodzielnieniu jej pełnoletnich wychowanków oraz zadania administracji publicznej w tym zakresie. Obecna ustawa zmieniała dotychczasowo wypracowany system wspierania dziecka i rodziny, oddzielając wspieranie rodziny i pieczę zastępczą od systemu pomocy społecznej. Piecza zastępcza stanowi instrument prawny znajdujący zastosowanie w przypadkach, gdy wszystkie inne formy pomocy rodzicom dziecka okazały się zawodne oraz gdy dobro dziecka wymaga zapewnienia mu takiej pieczy niezwłocznie (art. 112³ k.r.o.). Piecza zastępcza ukierunkowana jest na rozwój prorodzinnych form opieki nad dzieckiem, a jej głównym celem i wartością nadrzędną powinna być praca profilaktyczna z rodziną oraz realizacja programów naprawczych mających na celu przeciwdziałanie zjawiskom dysfunkcyjności rodziny. Umieszczenie dziecka poza rodziną naturalną powinno stanowić środek ostateczny.

2.7. Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży oraz rodzin „Za życiem”

Od 1 stycznia 2017 r., z tytułu urodzenia się żywego dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, przysługuje prawo do jednorazowego świadczenia w wysokości 4000 zł, przyznawane na podstawie przepisów ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Oprócz pomocy finansowej ww. kobiety oraz członkowie ich rodzin mogą skorzystać ze wsparcia asystenta rodziny. Asystent pomaga w zapewnieniu poradnictwa w zakresie: przezwyciężania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej, świadczeń opieki zdrowotnej. Ponadto kobieta w ciąży może liczyć na:

- a) dostęp do diagnostyki prenatalnej;
- b) specjalnie dopasowaną opiekę zdrowotną w okresie ciąży, porodu i połogu;
- c) specjalnie dopasowaną opiekę neonatologiczną dla dziecka;
- d) poradnictwo laktacyjne;
- e) możliwość urodzenia dziecka w placówce przygotowanej na noworodka z niepełnosprawnością i chorobami genetycznymi.

Ustawa „Za życiem” daje również uprawnienia dzieciom przed ukończeniem 18. roku życia, u których stwierdzono ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu powstałe w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Zaliczamy do nich przede wszystkim możliwość skorzystania z:

- a) odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej;
- b) usług koordynacyjno-opiekuńczo-rehabilitacyjnych;
- c) opieki paliatywnej i hospicyjnej;
- d) specjalistycznej pomocy psychologicznej;
- e) rehabilitacji leczniczej;
- f) wszelkich świadczeń wspierających dziecko i rodzinę, np. z pomocy prawnej, poradnictwa.

Tabela 2. Charakterystyka wypłat świadczenia „Za życiem” w Kutnie, w latach 2022-2023

Świadczenie „Za życiem”	2022	2023
Liczba rodzin	2	6
Kwota wypłaconych świadczeń	8 000,00	24 000,00

Źródło: MOPS w Kutnie

3. Rządowe programy wspierające rodziny

3.1. Program „Rodzina 800+”

Rodzina zajmuje szczególne miejsce w polityce społecznej rządu. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej od 1 kwietnia 2016 roku realizowało program „Rodzina 500+”, który zapewniał wsparcie dla rodzin w częściowym pokryciu wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Od 1 stycznia 2024 r. wysokość wsparcia uległa podwyższeniu do kwoty 800 zł miesięcznie na dziecko. Świadczenie przyznawane jest bez kryterium dochodowego i przysługuje na każde dziecko, do ukończenia przez nie 18. roku życia. Obsługą wniosków i wypłacaniem świadczeń wychowawczych zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych od 1 stycznia 2022 r. Wnioski do ZUS można składać tylko drogą elektroniczną, a wypłata przyznanego wsparcia odbywa się wyłącznie w formie bezgotówkowej, na wskazany we wniosku rachunek bankowy.

Należy także zaznaczyć, iż świadczenie wychowawcze przysługuje również obywatelom Ukrainy przebywającym na terenie Rzeczypospolitej, pod warunkiem, że rodzice mieszkają razem z dzieckiem w Polsce, a małoletni realizuje obowiązek szkolny zgodnie z przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe.

Tabela 3. Charakterystyka wypłat świadczenia wychowawczego dla osób zamieszkałych na terenie gminy Kutno za lata 2022-2023

Świadczenie wychowawcze	2022	2023
Liczba dzieci na które wypłacono świadczenie	7,3 tys.	7,2 tys.
Liczba wypłaconych świadczeń	6,9 tys.	6,8 tys.
Kwota wypłaconych świadczeń	25 124,0 tys. zł	40 086,1 tys. zł

Źródło: ZUS w Kutnie

3.2. Program „Dobry Start”

Program „Dobry Start” po raz pierwszy wprowadzono w 2018 roku. W ramach tego wsparcia rodziny otrzymują co roku, bez względu na dochód, jednorazowe świadczenie w kwocie 300 zł. Jest to wsparcie przysługujące na każde dziecko (do ukończenia 20. roku życia, a w przypadku dziecka z niepełnosprawnością, do ukończenia 24. roku życia) rozpoczynające rok szkolny w szkole podstawowej lub ponadpodstawowej. Wsparcie przysługuje dla wszystkich rodziców, opiekunów prawnych dziecka lub opiekunów faktycznych.

Aby otrzymać świadczenie, należy złożyć wniosek. Ich przyjmowaniem, rozpatrywaniem, przyznawaniem i wypłatą świadczenia zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Wnioski można składać tylko drogą elektroniczną, a wypłata świadczenia odbywa

się wyłącznie w formie bezgotówkowej, na wskazane konto bankowe.

Tabela 4. Charakterystyka wypłat świadczenia „Dobry Start” przez ZUS dla osób zamieszkałych na terenie gminy Kutno za lata 2022-2023

Świadczenie „Dobry Start”	2022	2023
Liczba dzieci na które wypłacono świadczenie	4,6 tys.	4,7 tys.
Liczba wypłaconych świadczeń	4,6 tys.	4,7 tys.
Kwota wypłaconych świadczeń	1 389,5 tys. zł	1 411,8 tys. zł

Źródło: ZUS w Kutnie

3.3. Program „Aktywny Rodzic” zamiast Rodzinnego Kapitału Opiekuńczego

Rodziny kapitał opiekuńczy był świadczeniem wprowadzonym 1 stycznia 2022 r, mającym za zadanie wspieranie polskich rodzin. Jego celem było przede wszystkim częściowe pokrycie wydatków związanych z opieką nad drugim i kolejnym dzieckiem w wieku od 12. do 35. miesiąca życia. Rodzice mogli otrzymać łącznie 12 tys. zł, przy czym mieli prawo wybrać, czy chcą otrzymywać po 500 zł miesięcznie przez 24 miesiące, czy też po 1000 zł miesięcznie przez 12 miesięcy. Rodziny kapitał opiekuńczy był świadczeniem niezależnym od dochodów rodziny (brak kryterium dochodowego) oraz zwolniony z podatku dochodowego od osób fizycznych. Przysługiwał niezależnie od aktywności zawodowej rodziców. Ponadto rodzice sami decydowali, na co przeznaczą finanse - czy na opłacenie żłobka, niani czy na samodzielną opiekę nad dzieckiem.

Tabela 5. Charakterystyka wypłat świadczenia Rodziny Kapitał Opiekuńczy dla osób zamieszkałych na terenie gminy Kutno za lata 2022-2023

Rodziny Kapitał Opiekuńczy	2022		2023	
Liczba dzieci, na które wypłacono kapitał	0,5 tys.		0,3 tys.	
Liczba wypłaconych kapitałów	0,2 tys.		0,2 tys.	
Kwota wypłaconych kapitałów	3 240,0 tys. zł		1 411,8 tys. zł	
	Kwota wypłacona po 1000 zł /mies.	Kwota wypłacona po 500 zł/mies.	Kwota wypłacona po 1000 zł /mies.	Kwota wypłacona po 500 zł/mies.
	3 015,5 tys. zł	232,5 tys. zł	1 714,0 tys. zł	185,5 tys. zł

Źródło: ZUS w Kutnie

Tabela 6. Charakterystyka wypłat dofinansowania opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna dla osób zamieszkałych na terenie gminy Kutno za lata 2022-2023

Dofinansowanie	2022	2023
Liczba dzieci, na które wypłacono dofinansowanie	0,1 tys.	0,1 tys.
Liczba wypłaconych świadczeń	0,1 tys.	0,1 tys.
Kwota wypłaconych świadczeń	163,7 tys. zł	271,4 tys. zł

Źródło: ZUS w Kutnie

Od 1 października 2024 r. Rodziny Kapitał Opiekuńczy został zastąpiony świadczeniem „aktywnie w domu” z nowego rządowego programu „Aktywny Rodzic”. Na ten program składają się trzy świadczenia wspierające rodziców w aktywności zawodowej

i rozwoju małego dziecka:

1. świadczenie „aktywni rodzice w pracy”;
2. świadczenie „aktywnie w żłobku”;
3. świadczenie „aktywnie w domu”.

Świadczenie „aktywni rodzice w pracy”, potocznie nazwane „babciowym” przysługuje w wysokości 1500 zł miesięcznie przez okres 24 miesiące dla dziecka w wieku od 12. do 35. miesiąca życia. Na dziecko z niepełnosprawnością kwota ta wynosi 1900 zł. Wsparcie dedykowane jest aktywnym zawodowo rodzicom. Warunek aktywności zawodowej dotyczy zarówno matki, jak i ojca, przy czym wymóg ten obliuguje tylko jednego rodzica jedynie w przypadku deklarowania przez niego samotnego wychowania dziecka. Świadczenie „Aktywni rodzice w pracy” przysługuje bez względu na osiągnane dochody.

Świadczenie „aktywnie w żłobku” zastąpiło mniej korzystne dofinansowanie obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, które przysługiwało w wysokości do 400 zł miesięcznie. Świadczenie „aktywnie w żłobku” jest skierowane do rodziców dzieci uczęszczających do instytucji opieki nad dziećmi do lat 3. - tj. żłobka, klubu dziecięcego albo dziennego opiekuna i przysługuje w wysokości do 1500 zł miesięcznie na dziecko lub do 1900 zł miesięcznie na dziecko niepełnosprawne, jednak nie więcej niż wysokość opłaty, jaką rodzic ponosi za pobyt dziecka w instytucji opieki. To świadczenie nie jest wypłacane bezpośrednio wnioskującemu rodzicowi, ale jest przekazywane do żłobka/ klubu dziecięcego/ opiekuna dziennego, który obniża rodzicowi opłatę za pobyt dziecka w tej instytucji.

Świadczenie „aktywnie w domu” stanowi wsparcie dla rodziców w wysokości 500 zł miesięcznie na dziecko w rodzinie (przy czym, gdy dziecko pozostaje pod naprzemienną opieką rodziców, kwota świadczenia jest przyznana każdemu z rodziców w wysokości połowy kwoty przysługującego świadczenia). Nowe wsparcie można otrzymać przez 24 miesiące (nie będzie możliwości pobierania świadczenia w wysokości 1000 zł przez 12 miesięcy, jak to miało miejsce w przypadku rodzinnego kapitału opiekuńczego). Świadczenie „aktywnie w domu” przysługuje na każde dziecko w rodzinie, w wieku od 12. do 35. miesiąca życia.

Program „Aktywny Rodzic” ma na celu umożliwić i zachęcić do aktywności zawodowej rodziców. Dzięki niemu będą oni mogli powrócić lub wejść na rynek pracy po przerwie związanej z opieką nad małym dzieckiem. Wybór formy świadczenia zleży od rodzica, jest możliwa także wielokrotna zmiana decyzji w trakcie trwania programu – tzn. rezygnacja z jednej formy wsparcia i przejście na drugą. Ważne jest jednak, że na to samo dziecko za dany miesiąc może być wypłacone tylko jedno świadczenie. Ustalenie prawa do świadczenia „Aktywny Rodzic” następuje na wniosek złożony elektronicznie na platformie PUE ZUS, a jego wypłata ma formę bezgotówkową, na wskazany we wniosku rachunek bankowy.

3.4. „Program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 Aktywny Maluch 2022–2029”

Ustawa „Aktywny rodzic” wprowadza również ważne rozwiązania, których celem będzie dynamiczny rozwój miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, szczególnie na terenie gmin, w których do tej pory nie funkcjonowała żadna instytucja, a takich na koniec pierwszego kwartału 2024 r. było 1047. Wsparcie w zakresie tworzenia jak i funkcjonowania ponad 102 tys. nowych miejsc opieki zapewnia realizowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 Aktywny Maluch 2022-2029 (wcześniej MALUCH+ 2022-2029), którego budżet wynosi 6,5 mld zł. Wysokość dofinansowania na tworzenie miejsc opieki dla jedno-

stek samorządu terytorialnego do 57 528 zł bez VAT na 1. miejsce opieki, dla pozostałych podmiotów 12 410 zł z VAT. Niezależnie jaki podmiot utworzy miejsca, przez okres 36 miesięcy będzie otrzymywał środki na utrzymanie w kwocie 836 zł miesięcznie na jedno miejsce, celem zmniejszenia opłat ponoszonych przez rodziców.

4. Analiza sytuacji kutnowskich rodzin

Diagnoza sytuacji kutnowskich rodzin została oparta na analizie źródeł zastanych, tj. dokumentów strategicznych, danych statystycznych oraz źródeł internetowych. Wykorzystano dane udostępnione przez Główny Urząd Statystyczny, Urząd Miasta w Kutnie, Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie oraz dane pozyskane z instytucji, organizacji oraz podmiotów działających na rzecz kutnowskich rodzin. Dane obejmują lata 2022-2023.

4.1. Zasoby miasta

Kutno jest miastem położonym w centralnej Polsce, 20 km od geometrycznego środka Polski, w najdalej na północ wysuniętym obszarze województwa łódzkiego. Jest stolicą powiatu kutnowskiego, składającego się z 11 gmin, zlokalizowaną w jego środkowej części. Sąsiaduje bezpośrednio z gminą wiejską Kutno i gminą Krzyżanów. Obecnie granica powiatu kutnowskiego stanowi równocześnie granicę województwa łódzkiego, które styka się w rejonie Kutna z województwami: wielkopolskim, kujawsko-pomorskim i mazowieckim.

Miasto jest lokalnym ośrodkiem administracyjnym, kulturalnym oraz gospodarczym, na co wpływ ma dogodna lokalizacja względem ważnych szlaków komunikacyjnych drogowych i kolejowych o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i lokalnym.

Lokalny rynek pracy jest na bardzo dobrym poziomie, w głównej mierze dzięki Kutnowskiej Strefie Przemysłowej, położonej we wschodniej części miasta. Zajmuje ona obszar około 500 hektarów, w granicach którego funkcjonuje ponad 60 firm z kapitałem polskim i zagranicznym. Zatrudnionych na tym terenie jest ponad 10 000 osób.

Ważną częścią życia społecznego miasta jest edukacja i wychowanie. Samorząd Kutna podejmuje działania ukierunkowane na tworzenie optymalnych warunków dla rozwoju instytucji opieki, kształcenia i wychowania. Na terenie miasta funkcjonują łącznie 4 żłobki, w tym jeden Żłobek Miejski „Wesoła Łąka” oraz trzy żłobki niepubliczne, 11 przedszkoli (6 prowadzonych przez Miasto Kutno, 1 prowadzone przez powiat kutnowski i 4 niepubliczne zarządzane przez inne organy prowadzące) oraz 4 punkty przedszkolne (3 z nich są utworzone przy szkołach podstawowych prowadzonych przez Miasto Kutno i 1 punkt terapeutyczny prowadzony przez organizację pozarządową). W Kutnie mieści się 8 szkół podstawowych, w tym jedna szkoła katolicka, prowadzona przez parafię rzymsko-katolicką, a także szkoły ponadpodstawowe: 2 samodzielnie funkcjonujące licea ogólnokształcące, 4 zespoły szkół oraz Centrum Kształcenia Ustawicznego. Są to jednostki prowadzone przez powiat kutnowski. Ofertę edukacyjną dla młodzieży i dorosłych uzupełniają kilkanaście szkół ponadpodstawowych (licea, technika, szkoły branżowe i szkoły policealne), prowadzonych przez inne organy niż powiat kutnowski. W Kutnie mieści się także jedna prywatna uczelnia wyższa - Akademia Nauk Stosowanych Gospodarki Krajowej w Kutnie. Uczelnia kształci na studiach I i II stopnia. W jej skład wchodzi 6 wydziałów: Wydział Nauk o Zdrowiu, Wydział Nauk Technicznych, Wydział Administracji i Nauk Społecznych, Wydział Studiów Europejskich, Wydział Zarządzania i Studiów Inżynierskich, Centrum Kształcenia Kadr i Nauczycieli.

Wszystkie kutnowskie szkoły zatrudniają pedagogów i psychologów, zapewniają dzieciom opiekę logopedyczną i pielęgniarską. We wszystkich placówkach prowadzone

jest dożywianie uczniów. Stan techniczny i funkcjonalność budynków oświatowych oraz wyposażenie klas należy zaliczyć do bardzo dobrych (nowoczesne sale tematyczne - informatyczne, matematyczne, biologiczne, chemiczne, językowe oraz hale sportowe). Szkoły zapewniają uczniom dostęp do Internetu oraz oferują udział w zajęciach dodatkowych, które przybierają postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań. Kutnowskie placówki oświatowe prowadzą także zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Uzupełnieniem instytucjonalnego systemu edukacji jest szkolnictwo specjalne dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. Placówki te reprezentują: Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 i Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 oraz Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy. Podobny rodzaj wsparcia oferują: Niepubliczna Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy oraz Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy „Niezabudka”.

Kutnowskie rodziny mogą korzystać ze wsparcia socjalnego, które oferuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie. To jednostka budżetowa samorządu miasta Kutna, realizująca zadania własne i zlecone przez administrację rządową, których szczegółowy zakres określa ustawa o pomocy społecznej, a także przepisy innych ustaw. Głównym celem działalności MOPS, wraz z podległymi mu placówkami, tj. Kompleksem Terapeutyczno-Integracyjnym „Wspólny Dom” (w tym ze znajdującą się w nim Sekcją Mieszkań Treningowych i Wspomaganych, Sekcją Wspierania Rodziny oraz Sekcją Wsparcia Dziennego w formie świetlicy profilaktyczno-wychowawczej „Rodzinka”), Zespołem Mieszkalno-Integracyjnym z mieszkaniami wspomagаныmi, Centrum Seniora z Sekcją Dziennego Domu Pomocy Społecznej oraz Noclegownią i Ogrzewalnią, jest praca na rzecz wieloaspektowej pomocy kierowanej do osób i rodzin, zmierzająca do ograniczenia ich marginalizacji oraz umożliwiania im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, jak również do zapobiegania i przeciwdziałania sytuacjom utrudniającym życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

Do głównych obszarów działalności MOPS w Kutnie należą:

- praca socjalna,
- prowadzenie i rozwijanie niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń.

W mieście Kutno funkcjonuje szereg innych podmiotów realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej. Są to zarówno podmioty publiczne, jak i organizacje pozarządowe i podmioty prywatne. Na terenie miasta funkcjonują 3 świetlice środowiskowe oraz liczne organizacje pozarządowe na co dzień wspierające kutnowskie rodziny. Istotne znaczenie wśród wspomnianych organizacji mają te zrzeszające seniorów. Podmioty te prowadzą integracyjno-aktywizującą działalność, a ich aktywność jest bardzo widoczna na terenie miasta. Do najprężniej działających należą: Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Kutnie, Stowarzyszenie Złoty Wiek, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Kutnie.

Życie kulturalne miasta oparte jest na działalności miejskich instytucji kultury, takich jak: Kutnowski Dom Kultury, Centrum Teatru, Muzyki i Tańca, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. S. Żeromskiego oraz Muzeum Regionalne w Kutnie. Dzięki tym instytucjom mieszkańcy Kutna przez cały rok mogą korzystać z różnego rodzaju propozycji i atrakcji. Placówki te zapewniają ciągły, niemal codzienny dostęp do koncertów, spektakli, filmów, spotkań czy wystaw. W Kutnie organizowane są ogólnopolskie festiwale z wieloletnią tradycją, między innymi największy w Polsce Festiwal Jeremiego Przybory „Stacja Kutno” czy Festiwal „Złoty Środek Poezji”, w ramach którego odbywa się naj-

większy obecnie w kraju konkurs na debiutancki tom poetycki. Popularnością cieszy się też organizowany przez Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną literacki Festiwal im. Szaloma Asza, upamiętniający postać urodzonego w Kutnie żydowskiego pisarza, a także inicjowana co roku przez Muzeum Regionalne „Noc w Muzeum” czy „Spotkania z historią” oraz liczne koncerty, spektakle teatralne i spotkania autorskie. Największym wydarzeniem kulturalnym w Kutnie jest „Święto Róży”. Na całość imprezy składają się: wystawa róż, koncerty plenerowe, Jarmark Różany, Plenerowe Targi Różane, Przystanek Dziecko, Lunapark i wiele innych wydarzeń towarzyszących. W Kutnie znajduje się także Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia, która cieszy się dużym zainteresowaniem dzieci i młodzieży z regionu, a także Młodzieżowy Dom Kultury, w którym od wielu lat działa m.in. sekcja wokalna z sukcesami na arenie krajowej i międzynarodowej. Wymienione placówki od lat uczestniczą w organizacji wielu imprez kulturalnych, rozrywkowych oraz artystycznych odbywających się na terenie miasta. Prowadzą ponadto zespoły i sekcje, w których dzieci i młodzież z terenu miasta mogą kształcić i rozwijać swoje uzdolnienia, zamiłowania oraz zainteresowania.

W dziedzinie kultury, sztuki, ochrony dziedzictwa narodowego bardzo prężnie działają organizacje pozarządowe. Do najważniejszych należy zaliczyć: Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku, Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej, Regionalne Towarzystwo Muzyczne, Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Kutnowskiej, Stowarzyszenie Historyczne Pułk 37, Kutnowskie Towarzystwo Historyczne, Stowarzyszenie Kutnowska Kuźnia Kultury. Stowarzyszenia współtworzą życie społeczno-kulturalne organizując liczne imprezy i wydarzenia dla mieszkańców miasta. Ponadto w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w Kutnie działają m.in. takie organizacje jak: Stowarzyszenie Przyjaciół Biblioteki, Stowarzyszenie Chór Speranza, Stowarzyszenie Przyjaciół Grupy Teatralnej „Od jutra”, Kutnowskie Stowarzyszenie Promocji Muzyki, Polskie Towarzystwo Różane, Społeczna Fundacja Miasta Kutna, Stowarzyszenie „Dom Pracy Twórczej”, Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół II LO, Stowarzyszenie „Złoty Wiek” oraz ZHP Hufiec Kutno.

W Kutnie nie brakuje przestrzeni dla codziennej rekreacji. Mieszkańcy miasta chętnie korzystają z miejskich obszarów zieleni, placów zabaw, siłowni zewnętrznych oraz systemu rowerów miejskich. W obszarze zorganizowanej zieleni miejskiej, funkcjonują dwa parki jako strefy rekreacyjne o najbardziej rozwiniętej infrastrukturze. Na terenie miasta istnieją 33 otwarte place zabaw oraz 9 stref z urządzeniami do ćwiczeń siłowych, 110 rowerów wraz z 16 stacjami wypożyczeń.

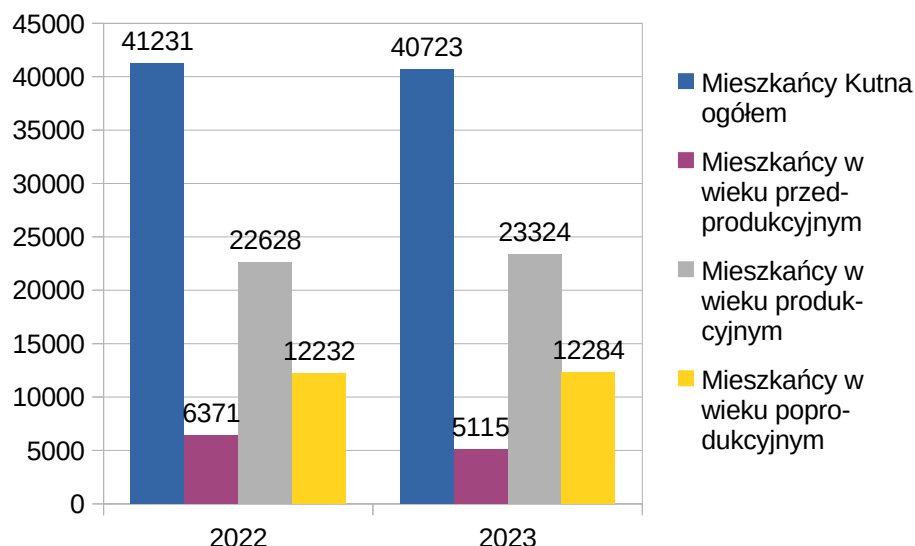
Wiosną 2024 r. otwarto Zieloną Oś Miasta, dzięki której Kutno stało się bogatsze o nową ścieżkę rekreacyjną liczącą prawie sześć kilometrów długości, łączącą wschód i zachód miasta. Poza tym dzięki inwestycji zagospodarowany został teren Parku nad Ochnią o powierzchni 7 ha, który podzielono na cztery strefy funkcjonalne: strefę imprez plenerowych, strefę parku rekreacji i wypoczynku, strefę parku atrakcji oraz strefę sportu. W ramach Zielonej Osi Miasta utworzono: rozarium, mini ogród botaniczny, skatepark, pumptrack, drewniany pomost na rzece Ochni, plac zabaw, siłownię plenerową, strefę workout, plażę miejską, boisko do gry w siatkówkę plażową.

Na terenie Kutna działa wiele organizacji, które realizują zadania w zakresie kultury fizycznej, sportu, turystyki i rekreacji. Stowarzyszenia te skupiają dorosłych, dzieci i młodzież, dla której mają bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych. Kluby sportowe organizują treningi piłki nożnej, które cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem. W mieście odbywają się szkolenia z zakresu innych dyscyplin sportowych, takich jak: koszykówka, pływanie, sztuki walki itp. Uprawianie sportu jest coraz bardziej popularne dzięki rozbudowanej infrastrukturze, jaką dysponują: Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Aquapark Kutno oraz Europejskie Centrum Małej Ligi Baseballa.

4.2. Sytuacja demograficzna

Na koniec 2023 roku miasto Kutno liczyło 40723 mieszkańców, w tym 21817 stanowiły kobiety - 53,57% ogółu ludności. Mężczyźni w liczbie 18906 stanowili 46,43% ogółu populacji. Gęstość zaludnienia wynosiła 1212,4 osób na km². Szczegółowe dane na temat struktury wiekowej ludności miasta i jej zmian w latach 2022-2023 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Struktura wiekowa ludności Kutna w latach 2022-2023

Źródło: GUS

Na przestrzeni ostatnich lat doszło w Kutnie do spadku liczby ludności, zwiększenia liczby osób w wieku senioralnym oraz migracji mieszkańców. W ciągu dwóch omawianych lat ubyło ponad 1200 mieszkańców. Na koniec 2023 roku liczba dzieci i młodzieży zmalała o 1256 osób w porównaniu do roku poprzedniego. W badanym okresie nieznacznie wzrosła liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym o prawie 700 osób. Na zbliżonym poziomie utrzymała się populacja mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Sytuacja demograficzna kształtowała się również przez takie wskaźniki jak: przyrost naturalny oraz saldo migracji krajowej. Dane szczegółowe w tym zakresie obrazuje poniższa tabela.

Tabela 7. Sytuacja demograficzna mieszkańców Kutna w latach 2022-2023

Wyszczególnienie	2022	2023
Liczba żywych urodzeń	276	263
Liczba zgonów	634	631
Przyrost naturalny	-358	-368
Saldo migracji wewnętrznych	-196	-145
Saldo migracji zagranicznych	3	6

Źródło: GUS

W Kutnie od wielu lat odnotowuje się przewagę liczby zgonów nad liczbą urodzeń i choć w poszczególnych latach wartości te są różne, to przyrost naturalny jest niezmiennie ujemny. W 2023 r. różnica między liczbą zgonów a liczbą urodzeń wyniosła 368, czyli

o 3% więcej niż w poprzednim, tj. 2022 roku. Na dodatek znacznie więcej kutnian migruje z naszego miasta do innych ośrodków. Widocznym problemem jest zatem tendencja do starzenia się społeczeństwa przy jednoczesnym spadku liczby urodzeń oraz migracji wewnętrznej, co implikuje przełomowe zmiany, które zaburzają prawidłowe funkcjonowanie kutnowskich rodzin. W związku z ww. zjawiskami pomoc społeczna musi intensyfikować swoje wsparcie, dostosowując je do potrzeb mieszkańców.

4.3. Przemiany społeczne i kulturowe.

Na przestrzeni lat 2022-2023 doszło do wielu zmian w strukturze kutnowskich rodzin na skutek przemian cywilizacyjnych i tendencji do uniwersalizacji zjawisk społecznych i kulturowych. Obecnie w naszym mieście funkcjonuje coraz więcej rodzin niepełnych, rodzin w konkubinacie czy na nowo zrekonstruowanych. W 2023 r. liczba małżeństw zmalała w porównaniu do 2022 r. o 43%, a rozwodów zmalała o ponad 20%.

Tabela 8. Liczba małżeństw i rozwodów w Kutnie, w latach 2022-2023

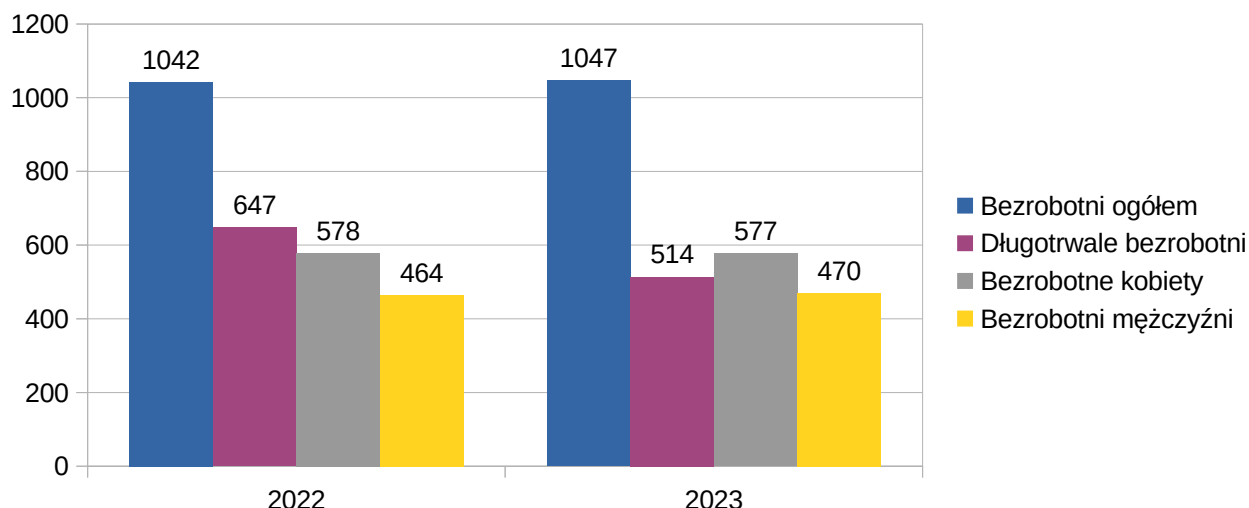
Wyszczególnienie	2022	2023
Małżeństwa	189	132
Rozwody	134	110

Źródło: GUS

Kutnowskie rodziny stanowią zazwyczaj małe, maksymalnie dwupokoleniowe gospodarstwa domowe, gdzie liczba dzieci jest ograniczana do jednego lub dwojga. Tendencję do wielodzietności obserwuje się dość rzadko, przeważnie w rodzinach dysfunkcyjnych, w których diagnozuje się problemy natury opiekuńczo-wychowawczej. W ciągu ostatnich lat dało się zauważyć zmianę w charakterze więzi rodzinnych – ulegają one rozluźnieniu, wzrasta indywidualizm i słabnie znaczenie norm kulturowych czy religijnych. Tradycyjna rodzina z silnym podziałem ról, z gromadką dzieci, występuje rzadko. Rodzina nie jest już czymś niezmiennym, trwałym, stabilnym. Współcześnie żadne normy i wartości, nawet uniwersalne, nie zapewniają trwałości rodziny. Struktury rodzinne ulegają przebudowie, a w najgorszym wypadku rozpadowi.

Mimo rozbudowanej strefy ekonomicznej i dostępności do rynku pracy, wielu dorosłych kutnian nadal pozostaje bez pracy i jest długotrwale bezrobotnych (w 2023 r. długotrwale bezrobotni stanowili 49% ogółu bezrobotnych). Osoby te zazwyczaj od wielu lat korzystają z lokalnego systemu pomocy społecznej na skutek różnorodnych przyczyn, wśród których do najczęstszych należą: niepełnosprawność, niskie kwalifikacje zawodowe, obowiązek alimentacyjny, brak doświadczenia zawodowego i brak zainteresowania podnoszeniem kwalifikacji. Dla osób bezrobotnych dogodniejszą sytuacją jest pobieranie zasiłków, przy jednoczesnym równoległym podejmowaniu nielegalnego zatrudnienia. Praca z takimi klientami, w ramach systemu pomocy społecznej, polega przede wszystkim na odtworzeniu ich zdolności do zatrudnienia poprzez stopniowe rozwijanie motywacji, co w dalszej perspektywie może doprowadzić do usamodzielnienia i aktywizacji zawodowej. Na przestrzeni lat 2022-2023 bezrobocie w Kutnie utrzymywało się na zbliżonym poziomie, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 2. Wskaźniki bezrobocia w mieście Kutno w latach 2022-2023

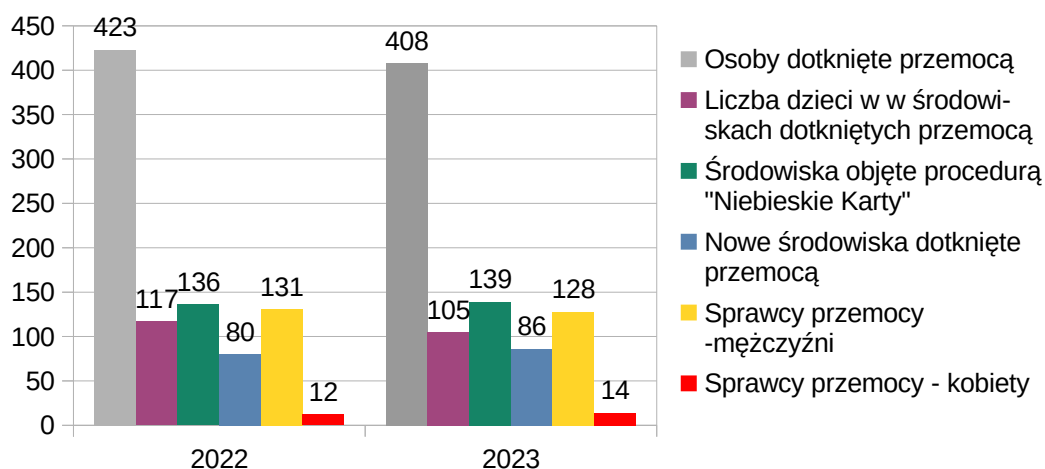
Źródło: GUS

Cały szereg dysfunkcji – ubóstwo, uzależnienia, przemoc w rodzinie, niepełnosprawność i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – stwarza konieczność ciągłego dostosowywania systemu wsparcia i reagowania na pojawiające się potrzeby mieszkańców.

4.4. Przemoc i uzależnienia

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie udziela pomocy rodzinom z wieloma problemami w różnych obszarach życia. Zjawiskiem mającym najbardziej destrukcyjny wpływ na funkcjonowanie rodziny jest przemoc. Dotyka ona kutnowskie rodziny niezależnie od wykształcenia, statusu ekonomicznego czy też wykonywanego zawodu. Oszacowanie skali przemocy jest bardzo trudne ze względu na fakt ukrywania zachowań nieakceptowalnych społecznie przed najbliższym otoczeniem. Zdiagnozowanie problemu, czy wykrycie sprawcy i tym samym zatrzymanie aktów przemocy są niesłychanie trudne. Dodatkowymi utrudnieniami stojącymi na drodze do powstrzymania zjawiska są: brak współpracy rodzin w zakresie przezwyciężenia kryzysu, uzależnienie od alkoholu i innych używek.

Wykres 3. Charakterystyka zjawiska przemocy w Kutnie, w latach 2022-2023

Źródło: MOPS w Kutnie

Jak wynika z powyższych danych oraz statystyk tut. Ośrodka w 2023 roku liczba osób dotkniętych przemocą nieznacznie zmalała. Wśród sprawców zdecydowanie przeważają mężczyźni i stanowią 91% osób stosujących przemoc, z kolei liczba kobiet - sprawczyń - utrzymała się na porównywalnym poziomie, co tworzy 9% porównywanej grupy. Łącznie w ciągu dwóch lat podjęto wsparcie w zakresie zgłoszonej przemocy w 166 nowych środowiskach.

Czynniki sprzyjające występowaniu przemocy domowej wśród mieszkańców Kutna to głównie: problem alkoholowy, konflikty rodzinne, środki psychoaktywne czy choroba. Nadal na wysokim poziomie diagnozowana jest przemoc psychiczna oraz fizyczna. Ta ostatnia wzrosła w porównaniu do 2022 roku o 35%. Statystyki te obrazują 2 poniższe tabele.

Tabela 9. Czynniki sprzyjające przemocy w latach 2022-2023

Wyszczególnienie	2022	2023
Problem alkoholowy	107	104
Konflikty rodzinne	14	18
Środki psychoaktywne	19	12
Choroba	2	8

Źródło: MOPS w Kutnie

Tabela 10. Najczęstsze rodzaje przemocy, jakie występują wśród kutnowskich rodzin w latach 2022-2023

Wyszczególnienie	2022	2023
Psychiczna	136	137
Fizyczna	80	108
Ekonomiczna	1	5
Seksualna	1	2

Źródło: MOPS w Kutnie

Problem przemocy wiąże się z potrzebą wzmożonych działań w zakresie procedury „Niebieskie Karty”. W wyniku udzielonego wsparcia w 2022 roku udało się zakończyć procedurę „Niebieskie Karty” w 88 środowiskach, a w 2023 r. – w 99 rodzinach. Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” nastąpiło na skutek:

- osadzenia sprawcy przemocy w areszcie śledczym lub zakładzie karnym;
- wyjazdu lub wyprowadzenia się z miejsca zamieszkania sprawcy lub osób doświadczających przemocy;
- poprawy relacji rodzinnych;
- zgonu sprawcy lub osób doświadczających przemocy.

Rodziny dotknięte przemocą otrzymują wsparcie w ramach grup diagnostyczno-pomocowych Zespołu Interdyscyplinarnego w Kutnie. Na posiedzeniach przedstawiciele policji, oświaty, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, wspólnie z osobą, która jest dotknięta przemocą w rodzinie, opracowują indywidualny plan pomocy.

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należą:

- budowanie lokalnego systemu opieki i wsparcia dla rodziny i dziecka;
- wypracowanie standardów współpracy przedstawicieli różnych grup zawodowych i społecznych pracujących i zajmujących się problematyką przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.

W ramach przeciwdziałania przemocy od 2016 r. Miejski Ośrodek Pomocy w Kutnie prowadzi grupę wsparcia z elementami korekcyjno-edukacyjnymi dla sprawców przemocy. Spotkania w ramach grup terapeutycznych odbywają się każdego roku na przestrzeni trzech miesięcy, a w każdej edycji uczestniczy 10 uczestników – sprawców przemocy. Zajęcia są organizowane w formie spotkań indywidualnych oraz warsztatowych. Podczas zajęć uczestnicy zdobywają wiedzę na temat form stosowanej przemocy oraz praktycznych umiejętności w zakresie radzenia sobie ze złością i frustracją oraz okazywania emocji w sposób akceptowalny społecznie.

Zajęcia profilaktyczne w ramach przeciwdziałania przemocy w Kutnie organizowane są systematycznie także przez placówki oświatowe, świetlice środowiskowe oraz inne organizacje i służby działające na rzecz dziecka i rodziny.

Uzależnienia znajdują szczególne miejsce wśród problemów społecznych oraz zdrowotnych. Są one również rozwiązywane w oparciu o realizację dwóch kutnowskich programów: Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Z danych Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, iż maleje liczba kutnian nadużywających alkoholu, jednak nadal problem ten w większej mierze dotyczy mężczyzn niż kobiet. W roku 2022 złożono 98 wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego, przeprowadzono 264 rozmów z osobami uzależnionymi oraz ich rodzinami oraz skierowano 45 wniosków do Sądu Rejonowego o zastosowanie leczenia. W kolejnym roku sprawozdawczym liczba wszystkich danych zmalała, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 11. Charakterystyka pracy Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kutnie, latach 2022-2023

Wyszczególnienie	2022	2023
Liczba zarejestrowanych wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego	98	85
Liczba przeprowadzonych rozmów z osobami uzależnionymi i ich rodzinami	264	239
Liczba wniosków skierowanych do Sądu Rejonowego o zastosowanie leczenia	45	31

Źródło: UM w Kutnie

Jak wynika z powyższej tabeli liczba wniosków w roku 2022, w porównaniu do roku 2023 zmalała o prawie 15%.

Miasto Kutno systematycznie realizuje założenia Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych miasta w zakresie profilaktyki uzależnień oraz ograniczenia szkód społecznych i zdrowotnych wywołanych nadużywaniem alkoholu.

Poza tym pomoc terapeutyczna i socjalna realizowana jest również poprzez prowadzenie punktów pomocowo-informacyjnych przez: Katolickie Stowarzyszenie Wychowania w Trzeźwości Regionu Kutnowskiego przy Sanktuarium Maryjnym w Głogowcu, Chrześcijańską Misję Społeczną „Teen Challenge”, Stowarzyszenie Klub Abstynentów „Trzeźwość” oraz Parafialny Zespół Charytatywny „Caritas” przy Parafii pw. Błogosławionych Męczenników Kutnowskich w Kutnie. Na terenie miasta funkcjonuje jadłodajnia oraz punkt konsultacyjny, w ramach którego udzielane są porady prawne, porady dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz porady doradcy rodzinnego (Parafialny Zespół Charytatywny „Caritas” przy Parafii pw. Błogosławionych Męczenników Kutnowskich).

5. Działania w zakresie lokalnego systemu wspierania rodziny

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie, systematycznie współpracując z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi, realizuje różnorodne działania na rzecz wsparcia rodzin. Należą do nich m.in.: wzmożona praca socjalna z rodziną wielo-problemową, zatrudnianie asystentów rodziny, poradnictwo i konsultacje psychologiczne, realizacja projektów i innych działań edukacyjno-wspierających dla rodzin. Podejmowanie zintensyfikowanych działań w ramach programów interdyscyplinarnych pozwala mieć nadzieję, iż w długotrwałej praktyce wzrośnie świadomość mieszkańców Kutna na temat agresji i przemocy oraz walki z uzależnieniami, a zmniejszy się skala dysfunkcji w rodzinach na skutek podniesienia kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz poprawy ich funkcjonowania w różnych sferach życia.

5.1. Analiza SWOT - wspieranie rodziny w Mieście Kutno

W celu opracowania niniejszego Programu dokonano analizy SWOT, która stała się podstawą identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu wsparcia rodziny oraz szans i zagrożeń, jakie przed nimi stoją. Diagnoza ta pozwoliła oszacować potencjał, jakim dysponuje Miasto Kutno oraz określić stopień, w jakim zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom rodzin i dzieci mieszkających na jego terenie.

Tabela 12. Analiza SWOT odnosząca się do mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w rozwoju wspierania rodziny przez instytucje i ich otoczenie w Mieście Kutno

MOCNE STRONY:	SŁABE STRONY:
1. Potencjał instytucjonalny pomocy społecznej w Kutnie, opierający się między innymi na: MOPS, istniejącej infrastrukturze pomocy społecznej, doświadczonych kadrach i partnerach wspierających system pomocy społecznej. 2. Aktywne organizacje pozarządowe oraz grupy wsparcia, stanowiące uzupełnienie form instytucjonalnej pomocy społecznej. 3. Istniejące narzędzia współpracy i wsparcia realizacji zadań w domenie pomocy społecznej, w tym programy i granty miejskie dla organizacji pozarządowych, Forum polityki społecznej. 4. Doświadczenia w realizacji różnorodnych działań z zakresu pomocy społecznej, w tym przy wykorzystaniu potencjału i zaangażowania społecznego, np. współpraca organizacji i instytucji w Akcji Zima, Mikrogranty, działalność spółdzielni socjalnej, programy wychodzenia z ubóstwa, wsparcia rodziny. 5. Realizowane na terenie Kutna programy profilaktyczne, zarówno dedykowane dzieciom, jak i dorosłym. 6. Rozbudowana infrastruktura sportowo-rekreacyjna, w tym całoroczna, oraz rozwinięta oferta kulturalna. 7. Korzystna sytuacja gospodarcza, duża liczba miejsc pracy, niski poziom bezrobocia. 8. Dobrze rozwinięty system edukacji, wysoki poziom nauczania w kutnowskich szkołach, obecność szkoły wyższej w mieście – Akademii Nauk Stosowanych Gospodarki Krajowej w Kutnie. 9. Rozpoznawalna marka: Kutno – miasto róż, ważna między innymi ze względu na budowę tożsamości miasta.	1. Niekorzystna struktura demograficzna w Kutnie. 2. Niewystarczający poziom współpracy międzysektorowej w zakresie polityki społecznej w Kutnie. 3. Niewystarczająca dostępność do mieszkań wspomaganych, żłobków oraz miejsc dedykowanych seniorom. 4. Brak na terenie Kutna schroniska dla osób zagrożonych bezdomnością. 5. Problem z pełną diagnozą potrzeb młodzieży i trudność w kreowaniu rozwiązań dedykowanych aktywności osób młodych. 6. Niska aktywność społeczna osób młodych. 7. Niewystarczająca różnorodność zajęć i atrakcyjność miejsc na terenie miasta przeznaczona dla dzieci i młodzieży. 8. Mała liczba liderów społecznych, w tym angażujących się w działalność związaną z pomocą społeczną, aktywizacją osób zagrożonych marginalizacją. 9. Problemy związane z niskim poczuciem bezpieczeństwa zgłaszane przez mieszkańców Kutna w odniesieniu do niektórych rejonów miasta.

SZANSE:	ZAGROŻENIA:
1. Pojawienie się tendencji wskazującej na wzmocnienie więzi społecznych, gwarantujące większy udział społeczeństwa w realizacji zadań wynikających z potrzeb pomocy społecznej. 2. Wyższy poziom wykształcenia i edukacji. 3. Ustawiczne podwyższanie kwalifikacji. 4. Rozwój innowacyjnych form realizacji zadań związanych z pomocą społeczną. 5. Wzrost mody na zdrowy styl życia, w tym mody na aktywność fizyczną. 6. Zmiana systemu dofinansowania samorządu pozwalająca na realizację aktywnej i optymalnej polityki społecznej. 7. Deinstytucjonalizacja systemu pomocy społecznej. 8. Rozwój nowoczesnych technologii (np. w zakresie dostępności, komunikacji, mobilności). 9. Wdrożenie skutecznej i adekwatnej do potrzeb polityki migracyjnej Polski, która wpływać będzie na wzmocnienie integracji społecznej migrantów. 10. Wdrożenie systemowych preferencyjnych rozwiązań podatkowych sprzyjających seniorom. 11. Wdrożenie rządowych programów i projektów wspierających osoby zagrożone wykluczeniem. 12. Możliwość pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację zadań polityki społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem inwestycji.	1. Starzenie się społeczeństwa. 2. Brak zastępowalności kadr skutkujący obniżeniem jakości dotychczas świadczonych usług. 3. Zwiększające się problemy zdrowotne mieszkańców wpływające na wzrost zapotrzebowania na usługi zdrowotne i społeczne. 4. Spadek aktywności fizycznej współwystępujący z uzależnieniami od nowoczesnych technologii, w tym przenoszenie aktywności społecznej, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, do świata wirtualnego. 5. Rosnące koszty funkcjonowania systemu pomocy społecznej. 6. Rozluźnienie więzi międzypokoleniowych i zanik relacji społecznych. 7. Rosnąca różnorodność uzależnień oraz większa dostępność do substancji uzależniających. 8. Utrwalanie postaw roszczeniowych i bierność wobec problemów, np. przenoszenie odpowiedzialności za wychowanie dzieci na instytucje. 9. Wykluczenie mieszkaniowe, w szczególności osób młodych, migrantów, pogłębiane przez rosnący popyt na mieszkania i ceny mieszkań. 10. Wykluczenie cyfrowe i informacyjne, w szczególności osób starszych, przy jednoczesnym kreowaniu w życiu publicznych coraz większej liczby rozwiązań bazujących na e-usługach i informacji. 11. Skomplikowany system pozyskiwania wsparcia na realizację polityk społecznych i duża zmienność przepisów prawa. 12. Rosnące poczucie zagrożenia wśród mieszkańców wynikające z napływu imigrantów.

5.2. Rodziny objęte pomocą przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie

Pomimo kompleksowego systemu wsparcia oraz nakładów ponoszonych przez samorząd miejski na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz programów prospołecznych o charakterze centralnym, w mieście wciąż istnieją pewne obszary potrzeb i wciąż dość znaczna część mieszkańców korzysta z różnych form pomocy społecznej. Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kutnie, w ramach wykonywania swoich obowiązków, podejmują działania na rzecz kutnowskich rodzin z wieloma problemami. Praca z rodzinami w kryzysie wymaga od kadry pomocy społecznej wysokiego profesjonalizmu i zaangażowania w podejmowanych działaniach. Poniższa tabela prezentuje zestawienie przyczyn ubiegania się o wsparcie wśród kutnowskich rodzin.

Tabela 13. Zestawienie powodów przyznania pomocy społecznej w Kutnie, według liczby osób objętych wsparciem w okresie 2022-2023

Powody trudnej sytuacji życiowej	2022 -liczba rodzin	2023 -liczba rodzin
niepełnosprawność	580	589
ubóstwo	508	494
długotrwała lub ciężka choroba	458	517
bezrobocie	277	254
alkoholizm	225	233
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	213	191
bezdomność	74	77
potrzeba ochrony macierzyństwa	56	43
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	30	34
narkomania	17	21
przemoc domowa	16	11
zdarzenia losowe	1	6
sytuacja kryzysowa	1	3
sieroctwo	1	-
klęska żywiołowa lub ekologiczna	1	-

Źródło: MOPS w Kutnie

Z danych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, że w latach 2022-2023 dominującymi powodami przyznawania pomocy były: w roku 2022 niepełnosprawność, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, natomiast w roku 2023 były to: niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba i ubóstwo. Na kolejnych miejscach powyższego zestawienia znalazły się: bezrobocie, alkoholizm oraz bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W 2023 roku odnotowano spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej, w pozycjach takich jak: ubóstwo o 2,76%, bezrobocie o 8,3%, bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego o 10,3%, potrzeba ochrony macierzyństwa o 23,2%, przemoc domowa o 31,2%. Wzrost zauważono w kilku kategoriach: niepełnosprawność o 1,55%, długotrwała lub ciężka choroba o 11,4%, alkoholizm o 3,4%, bezdomność o 3,9%, trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego o 11,8%, narkomania o 19%.

Rodzaj oferowanego przez tut. Ośrodek wsparcia zależy od przyczyn trudnej sytuacji życiowej rodzin. Praca socjalna jest kluczowym zadaniem pomocy społecznej, realizowanym niezależnie lub równolegle z pozostałymi formami wsparcia i świadczeniami przyznawanymi osobom występującym o przyznanie pomocy. Zasadnicze zadanie pracownika socjalnego sprowadza się do szczegółowego rozeznania sytuacji rodziny zwracającej się o pomoc oraz do stworzenia całościowej diagnozy na podstawie wywiadu środowiskowego. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania rodzin i prowadzona jest z rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej.

W obrębie pracy socjalnej mieści się również poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, świadczone rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.

Skutecznym narzędziem, wykorzystywanym w pracy socjalnej jest również kontrakt socjalny, czyli forma umowy zawieranej pomiędzy osobą ubiegającą się o świadczenie z pomocy społecznej a pracownikiem socjalnym. Idea kontraktu socjalnego, mającego wyraźnie określone zasady obowiązywania, odnosi się do zwiększenia skuteczności udzielanej pomocy przez mobilizowanie członków rodziny do aktywności i podejmowania starań w celu korzystnej zmiany.

Tabela 14. Liczba rodzin objętych pracą socjalną oraz kontraktem socjalnym w latach 2022-2023

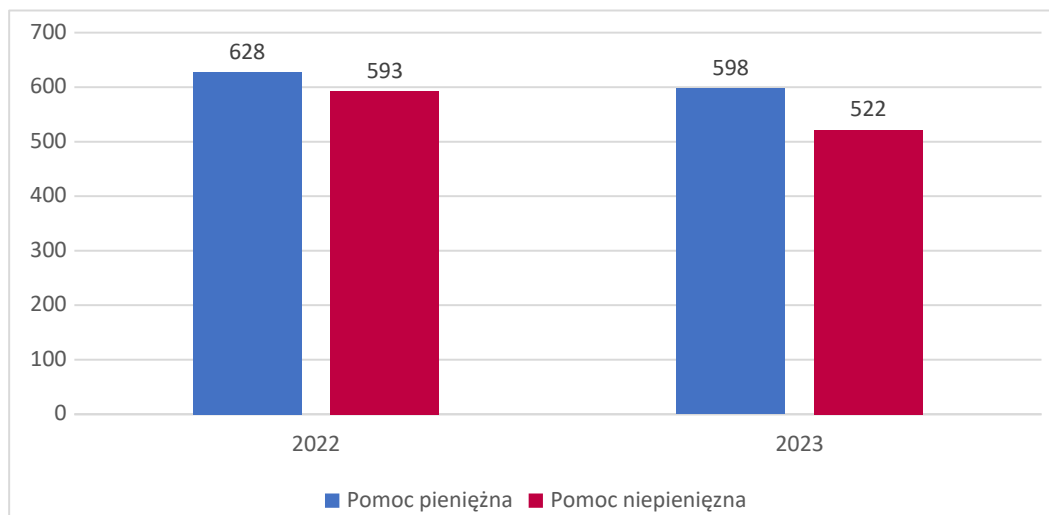
PRACA SOCJALNA	2022	2023
- liczba rodzin	714	593
- liczba osób w rodzinach	1 181	1 117
KONTRAKT SOCJALNY		
- liczba kontraktów	46	44
- liczba osób, z którymi zawarto kontrakt	37	38

Źródło: MOPS w Kutnie

W 2023 r. parametry dotyczące podjęcia wyłącznie pracy socjalnej osiągnęły niższe wartości niżeli w 2022 r. (spadek o 121 rodzin). Ustabilizowały się natomiast dane dotyczące kontraktów socjalnych. W 2023 r. liczba ta zmalała zaledwie o 2 kontakty, natomiast liczba osób, z którymi zawarto kontrakt zmniejszyła się o 1 w porównaniu do 2022 r.

W oparciu o wnioski wynikające z pracy socjalnej przyznawana jest pomoc społeczna w formie pieniężnej lub niepieniężnej.

Wykres 4. Liczba rodzin objętych pieniężną i niepieniężną formą pomocy w latach 2022-2023

Źródło: MOPS w Kutnie

Liczba rodzin wspieranych przez tut. Ośrodek (w formie pieniężnej) zmalała na przestrzeni ostatnich dwóch lat. W 2023 r. wynosząc 598 rodzin, tj. o 4,8% mniej niż w 2022 r. Na ten stan zapewne miało wpływ malejące ubóstwo pośród mieszkańców miasta, stanowiące rezultat niskiego bezrobocia, wyższych płac oraz efektu przyznawania rodzinom z dziećmi świadczenia wychowawczego „500+”.

Rzeczywista liczba osób/rodzin, które skorzystały z pomocy w formie niepieniężnej, wynosząc w 2023 r. 522 rodziny, zmniejszyła się w odniesieniu do 2022 r. o 12,0%. Odpowiedzią klarującą taki obrót sprawy może być mniejsza niż w roku ubiegłym liczba rodzin przebywających w ośrodkach wsparcia prowadzonych przez Ośrodek, malejąca grupa osób, którym świadczone były usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, zniżka liczby osób, w tym dzieci, korzystających z posiłku w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu”, jak również spadek liczby osób skierowanych do domów pomocy społecznej i w nich przebywających, a przede wszystkim mniejsza niżeli w 2022 r.

Tabela 15. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2022-2023

Wyszczególnienie	2022	2023
RODZINY OGÓŁEM, o liczbie osób:		
1	1208	923
2	242	289
3	127	175
4	98	73
5 i więcej	93	36
RODZINY Z DZIEĆMI OGÓŁEM, o liczbie dzieci:		
1	185	144
2	111	115
3	65	41
4 i więcej	27	19
RODZINY NIEPEŁNE OGÓŁEM, o liczbie dzieci:		
1	148	81
2	74	46
3	36	14
4 i więcej	12	5
RODZINY EMERYTÓW I RENCISTÓW OGÓŁEM, o liczbie osób:		
1	362	371
2	98	124
3	25	51
4 i więcej	9	11

Źródło: MOPS w Kutnie

Analizując rodziny, którym udzielono pomocy na przestrzeni ostatnich dwóch lat, należy zauważyć, iż nadal przeważają w tej grupie osoby samotne, które prowadzą jednoosobowe gospodarstwa domowe. Na ogół są to renciści, emeryci lub osoby objęte pomocą w postaci pracy socjalnej. W 2023 r. liczba osób prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe wynosiła 923 (62% ogólnej liczby rodzin objętych pomocą społeczną) i była niższa o 285 gospodarstw wobec 2022 r.

Drugą kategorią usługobiorców pod względem liczebności są rodziny dwuosobowe, których liczba w 2023 r. w odniesieniu do 2022 r. wzrosła o 47, czyli o 19,4 %. Rodziny dwuosobowe to zwykle małżeństwa emerytów albo małżonkowie, których dzieci opuściły dom rodzinny, lub osoby żyjące w konkubinacie bądź rodzic, najczęściej matka, samotnie wychowujący dziecko. W 2023 r., w zestawieniu z 2022 r., spadła zsumowana liczba rodzin 3-, 4-, 5-osobowych i więcej. Ponadto w 2023 r., w zestawieniu z rokiem

2022, liczba rodzin z dziećmi, korzystających z pomocy społecznej, zmniejszyła się o 69 rodzin (388 - 2022 r. , 319 - 2023 r.). Wciąż najwięcej beneficjentów pochodzi z rodzin z jednym dzieckiem (w 2023 r. - 144), co w 2023 r. stanowi blisko połowę (45,1%) wszystkich typów rodzin z dziećmi.

Kategoria kolejna to rodziny niepełne z dziećmi. W tym miejscu można wysnuć konkluzję, iż najczęściej o pomoc wnosili rodziny z jednym dzieckiem (spadek w 2023 r. o 67 rodzin w porównaniu z 2022 r.). W sumie w 2023 r. o pomoc ubiegało się o 124 rodziny niepełne mniej aniżeli w roku poprzednim (146 rodzin w 2023 r. i 270 rodzin w 2022 r.). Zmienną odpowiedzialną za obniżenie się liczby rodzin w tej kategorii będzie mniejszy popyt na pracę socjalną.

Ponadto Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie oferuje możliwość korzystania ze świadczeń rodzinnych, co wpływa na poczucie stabilności finansowej i ma pozytywny wpływ na funkcjonowanie kutnowskich rodzin. Charakterystykę tej pomocy obrazuje poniższa tabela.

Tabela 16. Świadczenia rodzinne i alimentacyjne udzielone w latach 2022-2023

Katalog świadczeń	2022		2023	
	liczba osób	świadczenia	liczba osób	świadczenia
Świadczenia rodzinne:				
- zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłku rodzinnego	2 227	15 905	1903	13 569
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	124	124	82	82
- świadczenie rodzicielskie	101	676	92	634
- zasiłek pielęgnacyjny	1 509	17 007	1 597	17 368
- świadczenie pielęgnacyjne	228	2 502	246	2 815
- specjalny zasiłek opiekuńczy	17	170	12	120
Fundusz alimentacyjny	326	3 296	296	2 978

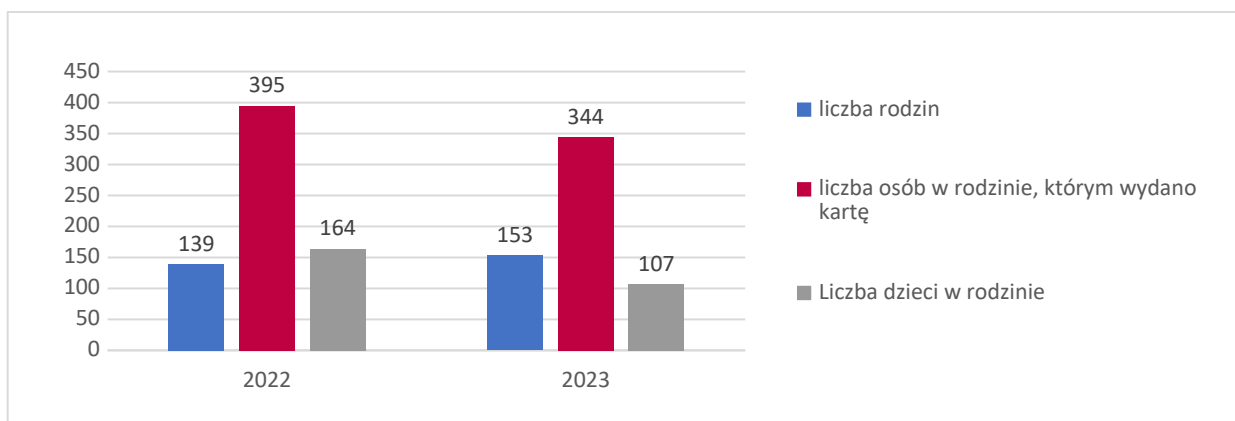
Źródło: MOPS w Kutnie

W 2023 r. zmalała liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych o 324, a z funduszu alimentacyjnego o 30. Wskaźniki te mogą świadczyć z jednej strony o poprawie sytuacji finansowej kutnian, a z drugiej o nieuregulowanej sytuacji alimentacyjnej, która wyklucza rodziny z możliwości korzystania z tego typu wsparcia. Ponadto zmniejszeniu uległy: świadczenia z zakresu jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka o 42 osoby, świadczenie rodzicielskie o 9, specjalny zasiłek opiekuńczy o 5. Wzrost zanotowano w świadczeniach pielęgnacyjnych o 7,3% oraz zasiłku pielęgnacyjnym o 5,5%.

Tendencja wzrostowa zauważalna jest w zakresie korzystania przez rodziny z Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny, uprawniającej do systemu zniżek i dodatkowych profitów dla rodzin, zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Jej posiadacze mają możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych czy księgarni na terenie całego kraju. Posiadanie Karty ułatwia więc dużym rodzinom dostęp do rekreacji oraz obniża koszty codziennego życia. Karta skierowana jest do wszystkich rodzin, niezależnie od dochodów, mających na utrzymaniu co najmniej troje dzieci, które nie ukończyły 18. roku życia, a w przypadku dziecka kontynuującego naukę - do ukończenia 25. roku życia lub bez ograniczeń wiekowych w wypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym lub znacznym. W 2022 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie wydał

Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny 139 rodzinom wielodzietnym, w 2023 r. – 153, co stanowi wzrost o ponad 9,2%.

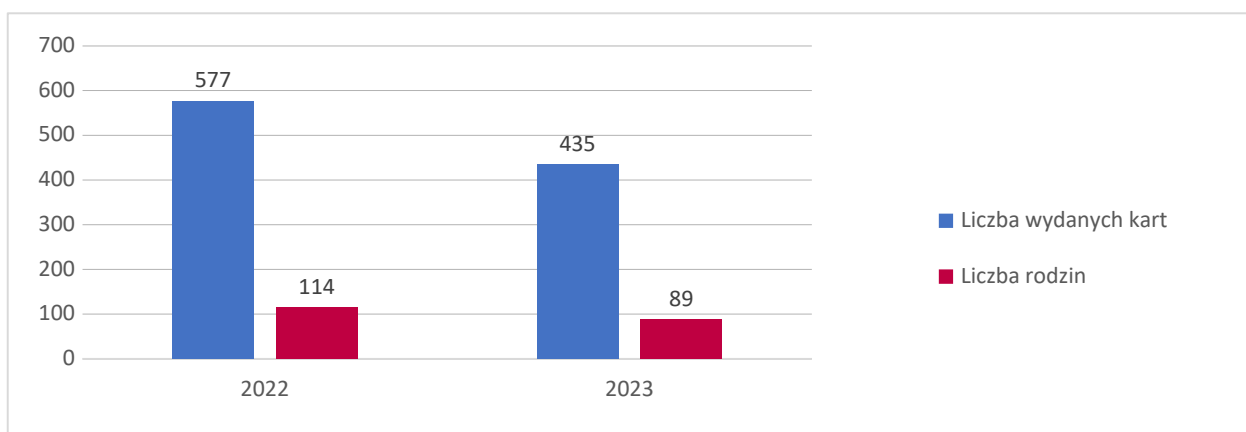
Wykres 5. Charakterystyka Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny w latach 2022-2023

Źródło: MOPS w Kutnie

W Kutnie funkcjonuje również lokalny program wsparcia Kutnowska Karta Dużej Rodziny 3 Plus, który jest adresowany do rodzin wielodzietnych, w tym również do rodzin zastępczych. Zasady partycypacji w programie są takie same jak w przypadku Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Posiadanie Kutnowskiej Karty Dużej Rodziny 3 Plus uprawnia m. in. do: zakupu biletu ze zniżką na wejścia na obiekty Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Kutnie, do kina, na spektakle, koncerty i zajęcia organizowane przez Kutnowski Dom Kultury oraz przez Centrum Teatru Muzyki i Tańca, korzystanie z oferty Muzeum Pałac Saski. Ponadto karta umożliwia korzystanie z ulg w przedszkolach i żłobkach. Poniższa tabela przedstawia charakterystykę Kutnowskiej Karty Dużej Rodziny 3 Plus w latach 2022-2023. Wyraźnie widać, że liczba rodzin korzystających z tego programu zmalała w 2023 roku o 22%.

Wykres 6. Charakterystyka Kutnowskiej Karty Dużej Rodziny 3 Plus w latach 2022-2023

Źródło: UM Kutno

Godny uznania jest również Program Kutnowska Karta Mieszkańca (KKM) skierowany do mieszkańców premiujący osoby mieszkające i płacące podatek w Kutnie. Głównymi celami programu są: poprawa warunków życia mieszkańców (poprzez zmniejszenie obciążeń finansowych), umacnianie poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców, zwiększenie

szanie dostępności mieszkańców do usług instytucji publicznych, a także zachęcanie osób spoza Kutna do osiedlania się i płacenia podatków na terenie Miasta.

Kutnowska Karta Mieszkańca dostępna jest w dwóch wariantach: karty fizycznej (plastikowej) oraz aplikacji dostępnej na smartfona. Integralną częścią Kutnowskiej Karty Mieszkańca jest zestaw pakiet zniżek i atrakcji oferowany wszystkim uczestnikom programu. Posiadanie KKM uprawnia do: bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską, godziny darmowego parkowania w strefie Płatnego Parkowania oraz 50% zniżki na miesięczny abonament w strefie Płatnego Parkowania oraz 50% zniżki na miesięczny abonament na parkowanie pod płytą główną Placu Wolności (Parking Miejski), 25% zniżki na ofertę kinową KDK, 25% zniżki na atrakcje w kutnowskim Aquaparku, zwiedzanie za 1 zł Pałacu Saskiego w każdą sobotę i niedzielę oraz zniżki na wybrane wydarzenia wg decyzji Dyrektora Muzeum Pałac Saski, 25% zniżki na korzystanie z kutnowskiego lodowiska.

Wraz z rozwojem programu KKM planowane jest rozszerzenie oferty i pozyskanie podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych, partnerów społecznych i włączenie ich do programu. W efekcie poszerzana będzie sukcesywnie oferta spędzania wolnego czasu dla mieszkańców.

Istotną formą wsparcia dla kutnowskich rodzin jest program dożywiania dzieci w szkołach i przedszkolach. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie od stycznia 2019 r. realizuje rządowy program „Posiłek w szkole i w domu”. Intencją programu – składającego się z trzech modułów - wsparcia i posiłku adresowanego do dzieci i młodzieży; posiłku adresowanego do osób starszych; doposażenia i poprawy standardu już działających stołówek mających własną kuchnię i jadalnię lub doposażenia tych, które nie działają tak, aby mogły zostać uruchomione lub stworzenia nowych, a także wsparcia adaptacji i wyposażenia pomieszczeń przeznaczonych do spożywania posiłków, czyli jadalni – jest zapewnienie pomocy zarówno dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji, jak i osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach. Ponadto program ten cechuje się wsparciem finansowym gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

W roku 2022 r. wsparciem w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu” objęto 428 dzieci, w tym 134 dzieci (z 78 rodzin) skorzystało z dożywiania w postaci obiadów w szkołach, przedszkolach lub innych placówkach oświatowych. Natomiast rzeczywista liczba osób będących beneficjentami Programu wyniosła w 2022 r. 1044 osoby. Analizując rok 2023, wsparciem w ramach programu objęto 346 dzieci, w tym 100 dzieci (z 57 rodzin) skorzystało z dożywiania w postaci obiadów w szkołach lub innych placówkach oświatowych. Rzeczywista liczba osób- beneficjentów Programu w 2023 r. to 932 osoby i była mniejsza o 112 osób w porównaniu do 2022 r.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie, w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa, współpracuje ze Stowarzyszeniem Bank Żywności w Kutnie. Główne powody kwalifikacji rodzin i osób do Programu to: niepełnosprawność, bezrobocie, wielodzietności i ubóstwo. Dzięki programom rządowym i unijnym zauważalne jest, iż mieszkańcom miasta Kutno żyje się lepiej. Niemniej jednak, nierówności społeczne to wciąż jeden z bardziej znaczących problemów lokalnych. Dlatego też dla osób i rodzin zagrożonych ubóstwem materialnym znaczącym wsparciem jest pomoc w formie paczek żywnościowych. W 2022 r. zakwalifikowano 430 rodzin (w których przebywały 844 osoby), wśród nich 243 to jednoosobowe gospodarstwa domowe, a 187- gospodarstwa wieloosobowe. W 2023 r. zaliczono 26 rodziny (w których przebywało 50 osób), wśród nich 17 to jednoosobowe gospodarstwa domowe, a 9 to gospodarstwa wieloosobowe.

5.3. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie realizuje zadania własne gminy z zakresu wspierania rodziny w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dzieci, w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zadania związane z udzielaniem pomocy rodzinom przeżywającym problemy natury opiekuńczo-wychowawczej realizuje tutaj Ośrodek w dwóch sekcjach: Sekcji Wspierania Rodziny (od 2012 roku) oraz Sekcji Wsparcia Dziennego w formie świetlicy profilaktyczno-wychowawczej „Rodzinka” (od 2014 roku) – obie mieszczące się w Kompleksie Terapeutyczno-Integracyjnym „Wspólny Dom”.

Celem lokalnego systemu jest wspieranie rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze poprzez objęcie jej wsparciem asystenta rodziny. Należy podkreślić, że praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. Zadaniem priorytetowym jest wówczas umożliwienie mu powrotu do rodziny naturalnej.

Ustawa określa, że skuteczne wsparcie dla rodziny przeżywającej trudności w opiece i wychowywaniu dzieci oraz ich ochrona mogą być osiągnięte przy zachowaniu trzech podstawowych warunków:

- przy aktywnym współudziale samej rodziny;
- zagwarantowaniu optymalnej oferty różnych form wsparcia dostosowanych do rodzaju, zakresu i stopnia nasilenia problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinie;
- współpracy wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami, tj. jednostek samorządu terytorialnego ze środowiskiem lokalnym, sądami, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, kościołami i związkami wyznaniowymi, organizacjami pozarządowymi.

Rodziny o niskich umiejętnościach opiekuńczo-wychowawczych objęte są systemem wsparcia przez tutaj Ośrodek w formie:

- wsparcia asystenta rodziny;
- poradnictwa w ramach „Szkoły dla Rodziców”;
- wsparcia w opiece i wychowaniu dzieci (placówka wsparcia dziennego w formie świetlicy „Rodzinka”);
- świadczeń rodzinnych;
- funduszu alimentacyjnego;
- stypendiów i zasiłków szkolnych;
- świadczenia wychowawczego;
- pomocy osobom uzależnionym od alkoholu (działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych);
- pomocy ofiarom i sprawcom przemocy (działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie);
- poradnictwa specjalistycznego prawnego i psychologicznego;
- świadczeń niepieniężnych (posiłek, ubranie, potwierdzenie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej, praca socjalna, usługi opiekuńcze oraz ośrodki wsparcia: Zespół Mieszkalno-Integracyjny z mieszkaniem wspomaganym, mieszkania treningowe i mieszkania wspomagane w Kompleksie Terapeutyczno-Integracyjnym „Wspólny Dom”);
- świadczeń pieniężnych (zasiłki stałe, okresowe, celowe).

5.4. Rodzina i dziecko wspierani przez asystenta rodziny

W przypadku, gdy tut. Ośrodek pozyska informacje o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy i po dokonaniu analizy może zawnioskować o przydzielenie asystenta rodziny. Może to również nastąpić na mocy postanowienia sądu rodzinnego. Procedura bywa również inicjowana wskutek informacji zgłaszanych do tut. Ośrodka przez przedstawicieli szkoły lub innych instytucji, które mają bezpośredni kontakt z osobami wymagającymi wsparcia (np. kuratorów, policję). Zdarza się również, że o przydzielenie asystenta występują z własnej inicjatywy rodziny, które chciałyby skorzystać z tego rodzaju pomocy. Wsparcie asystenta mogą otrzymać rodziny, których dzieci są czasowo umieszczone poza rodziną. Natomiast w przypadku zaistnienia okoliczności wskazanych w ustawie „Za życiem” nie jest stosowana procedura przeprowadzenia przez pracownika socjalnego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Głównym celem pracy asystenta jest wzmocnić rodzinę, służyć jej radą, wesprzeć – gdy trzeba odbudować więzi rodzinne i relacje między członkami rodziny. Działania asystenta prowadzone są w ten sposób, żeby nie dopuścić do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej lub zapewnić im powrót do rodziny. Od listopada 2016 roku asystenci pozostają w gotowości do realizacji zadań wobec kobiet i rodzin wynikających z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Główne zadania asystenta rodziny:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym
- opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest spójny z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych z dziećmi
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci
- realizację zadań określonych w ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną
- sporządzanie na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach, objętych wsparciem asystenta
- składanie sprawozdań z przebiegu współpracy z rodziną (zobowiązanie sądu)
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi or-

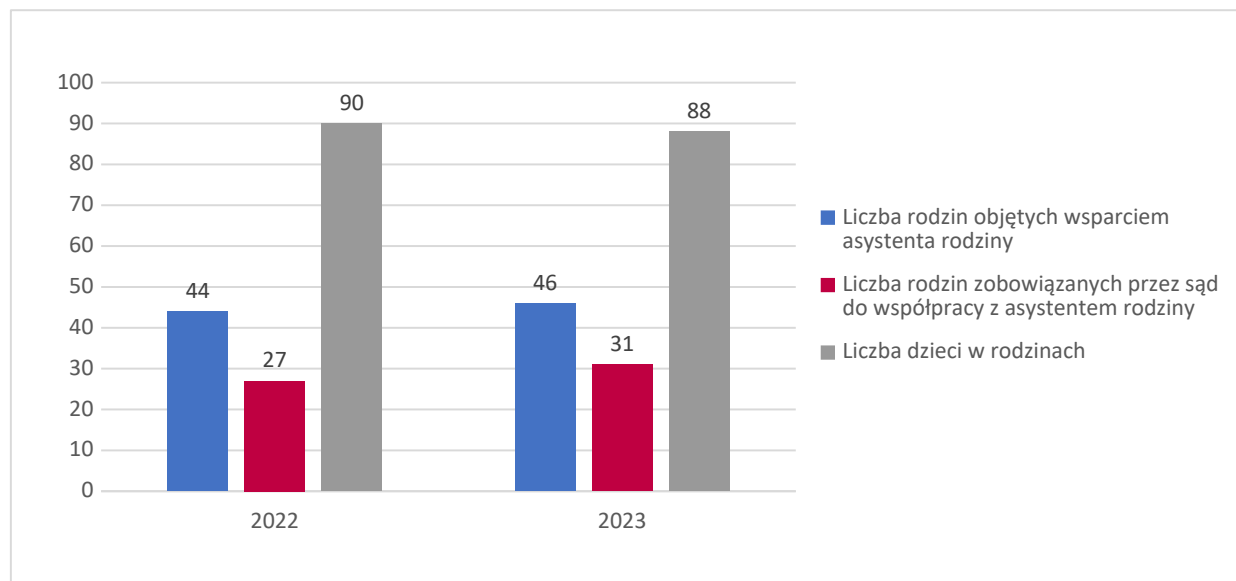
ganizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny

- udział w posiedzeniach zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej
- współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym.

Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub miejscu wskazanym przez rodzinę, za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych rodziny oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15.

Poniżej zamieszczony wykres obrazuje liczbę rodzin objętych asystenturą w latach 2022–2023 w mieście Kutno. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w 2023 r., w zestawieniu z 2022 r. zwiększyła się o 2 rodziny: z 44 rodziny w 2022 r. do 46 rodzin w 2023 r. Widoczna jest zatem stabilizacja ilości wspieranych rodzin objętych asystenturą. Szczególny charakter ma procedura przydzielania asystenta na podstawie postanowienia sądu. Dotyczy ona rodzin, wobec których prowadzone są już postępowania w sprawie ograniczenia władzy rodzicielskiej. Sąd może wtedy zastosować bardziej restrykcyjne środki i zobowiązać rodzinę do pracy z asystentem. Liczba rodzin zobowiązana przez sąd do współpracy z asystentem rodziny w 2023 r., w zestawieniu z 2022 r. zwiększyła się o 4 rodziny (27 rodzin w 2022 r. , 31 rodzin w 2023 r.)

Wykres 7. Statystyka kutnowskich rodzin objętych asystenturą w latach 2022-2023

Źródło: MOPS w Kutnie

Potrzeby rodzin wspieranych przez asystentów wynikają zazwyczaj z niskich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych. Podejmowane działania dotyczą wsparcia w przywróceniu rodzinom pełnej funkcjonalności, a także osiągnięcia przez nich równowagi i samodzielności. Asystenci uczą prawidłowego wypełniania ról rodzicielskich oraz sprawowania opieki nad dziećmi. Przekazują podopiecznym wiedzę na temat prawidłowych postaw rodzicielskich, sposobów komunikowania się w rodzinie, metod wychowawczych. Wspierają członków rodziny w wyrażaniu wzajemnych oczekiwań oraz w poszukiwaniu rozwiązań na zasadach kompromisu: informują o konsekwencjach prawnych wobec osoby stosującej przemoc, motywują dzieci i dorosłych członków rodziny do kontynuacji leczenia, terapii. Ponadto asystenci rodzin dostarczają informacji na temat sposobów

i miejsc spędzania czasu wolnego z dziećmi. Motywują rodziców do dbałości o edukację i rozwój małoletnich członków rodziny.

Analizując dokumentację asystentów rodziny na przestrzeni ostatnich lat zauważa się, iż dominującymi powodami przyznawania rodzinom asystenta rodziny były m. in.: ograniczone umiejętności w zakresie opieki i wychowania dzieci, nieumiejętność gospodarowania budżetem domowym, uzależnienie członków rodziny od alkoholu czy ogólna nieporadność życiowa. W każdej sytuacji, w której zostaną wyczerpane możliwości pomocy rodzinie w środowisku, wysiłki systemu wsparcia rodziny koncentrują się na zabezpieczeniu dobra małoletnich, poprzez umieszczenie w różnych formach pieczy zastępczej.

5.5. Terapie, konsultacje i poradnictwo w celu podniesienia kompetencji wychowawczych rodziców

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie, w ramach dostępności do poradnictwa specjalistycznego, prowadzi wsparcie w formie terapii psychologicznej. Adresatami są głównie osoby i rodziny objęte wsparciem przez asystenta rodziny. Obszary oddziaływania psychologa obejmują zazwyczaj:

- przezwyciężanie deficytów w zakresie umiejętności wychowawczych rodziców
- terapię indywidualną dzieci i młodzieży w zakresie trudności emocjonalnych, szkolnych i wychowawczych;
- terapię indywidualną osób dorosłych;
- konsultacje specjalistyczne;
- terapię rodzinną.

Wychodząc naprzeciw problemom kutnowskich rodzin Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie już od 2014 roku organizuje zajęcia „Szkoły dla Rodziców”. Podczas spotkań rodzice i opiekunowie uczą się lepiej radzić sobie w codziennych kontaktach z dziećmi i młodzieżą, rozwijają kompetencje opiekuńczo-wychowawcze, doskonalą umiejętności budowania silnej więzi między rodzicami i dziećmi, odkrywają, jak mądrze kochać, wspierać i wychowywać dziecko. Wsparcie obejmuje się rodziców, którzy wyrażają chęć zmian w obszarze własnych postaw rodzicielskich i metod wychowawczych. Zajęcia są prowadzone w Kompleksie Terapeutyczno-Integracyjnym „Wspólny Dom” przez asystentów rodziny oraz specjalistów i ekspertów z zakresu pracy z rodziną. Warsztaty promują ideę wychowania opartego na głębokiej relacji rodziców z dzieckiem, a narzędziem do jej budowania jest silna więź emocjonalna pomiędzy członkami rodziny. W 2022 r. miała miejsce jedna edycja „Szkoły dla Rodziców” pt. „Po pierwsze Rodzina” (liczba uczestników - 15 rodziców). W 2023 r. odbyły się dwie edycje „Szkoły dla Rodziców” pod hasłem „Rodzina na co dzień” oraz „Wychowanie bez tajemnic” (z cyklu spotkań skorzystało łącznie 27 rodziców).

Mieszkańcy naszego miasta objęci są także wsparciem ze strony Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kutnie, która udziela pomocy dzieciom, uczniom i ich rodzicom oraz nauczycielom przedszkoli, szkół i okolicznych placówek opiekuńczo-wychowawczych. Kadra realizuje zadania również poza swoją siedzibą, w środowisku szkolnym dzieci i młodzieży, a także w środowisku rodzinnym. Celem działalności placówki jest udzielenie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu dla młodzieży. Poradnia zajmuje się także diagnozowaniem poziomu rozwoju, zaburzeń oraz dysfunkcji u kutnowskich dzieci i młodzieży. Pracownicy poradni określają indywidualne potrzeby rozwojowe oraz edukacyjne dzieci, a także ich możliwości psychofizyczne. W ramach działania

„Szkola dla rodziców i wychowawców” pracownicy poradni również prowadzą szkolenia dla kutnowskich rodziców w formie prelekcji i warsztatów terapeutycznych. Ośrodek obejmuje swoim wsparciem także kadre pedagogiczną, dla której organizuje zajęcia warsztatowe, szkolenia dla wychowawców i nauczycieli.

Kolejną instytucją wspierającą kutnowskie rodziny jest Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kutnie. Świadczone wsparcie polega na przywracaniu członkom rodzin równowagi psychicznej, zapewnianiu wsparcia emocjonalnego, pomocy w załatwianiu spraw sądowych i urzędowych, przywracaniu umiejętności samodzielnego radzenia sobie w życiu. Pracownicy POIK na bieżąco rozwiązują sytuacje trudne i zapobiegają powstawaniu nowych. Formy wsparcia przybierają postać porad i terapii (psychologicznych, pedagogicznych, prawnych, socjalno-bytowych, medycznych nt. uzależnień i przemocy w rodzinie).

W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kutnie dzieci i rodziny zastępcze korzystają z grup wsparcia, konsultacji psychologicznych, pomocy pedagogów, terapeutów, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i innych specjalistów działających przy Ośrodku Poradnictwa Rodzinnego.

Pomoc dla rodzin w kryzysie oferuje Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Tęcza”, która prowadzi Ośrodek Poradnictwa Rodzinnego. Praca Ośrodka skupiona jest na następujących zadaniach:

- poradnictwo dla rodzin naturalnych i zastępczych
- terapia rodzinna
- dyżury interwencyjne dla rodzin zastępczych i usamodzielnionych wychowanków
- szkolenia rodzin zastępczych
- grupa wsparcia dla rodzin zastępczych
- grupa wsparcia dla usamodzielnionych wychowanków.

Podejmowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej działania uwzględniają nie tylko pomoc dziecku w chwili umieszczenia w placówce, ale także profilaktykę przeciwdziałania takiemu umieszczeniu poprzez wczesną interwencję w rodzinie oraz pracę z rodziną i dzieckiem w trakcie pobytu małoletniego w placówce. Osoby korzystające z Ośrodka Poradnictwa Rodzinnego mogą liczyć na wsparcie specjalistów zatrudnionych w placówce, tj. pedagoga, psychologa i pracownika socjalnego.

Podmiotem oferującym wsparcie mieszkańcom Kutna jest „Poradnia życia rodzinnego” przy Parafialnym Zespole Charytatywnym Caritas, prowadzi ona punkt z zakresu poradnictwa rodzinnego, gdzie udzielane są konsultacje przez prawnika, doradcę rodzinnego i pedagoga społecznego.

5.6. Współpraca z Niepublicznymi Zakładami Opieki Zdrowotnej

W zakresie działań społecznych, których celem jest zapobieganie chorobom i ich leczenie, utrzymywanie zdrowia psychicznego, fizycznego i społecznego człowieka, wyróżnić należy szereg działań instytucjonalnych oraz tych, świadczonych przez organizacje społeczne. Największą instytucją świadczącą usługi na rzecz ochrony zdrowia mieszkańców Kutna jest Kutnowski Szpital Samorządowy. W jego strukturze znajdują się: szpitalny oddział ratunkowy z izbą przyjęć i ambulatorium, oddział anestezjologii i intensywnej terapii, oddział chirurgiczny i chirurgii onkologicznej, oddział dermatologiczny, endokrynologiczny, ginekologiczno-położniczy, chirurgii urazowo-ortopedycznej, dwa oddziały chorób wewnętrznych, oddział neonatologiczny, neurologiczny z pododdziałem udarowym, pediatriczny, oddział rehabilitacyjny z pododdziałem rehabilitacji neurologicznej oraz znajdujące się na jego terenie Centrum Kardiologii Scanmed. Ponadto, w skład szpitala wchodzi także Zakład Opiekuńczo-Leczniczy obejmujący swoją opieką i leczeniem

osoby, które nie wymagają dalszego leczenia szpitalnego, jednak ze względu na stan zdrowia, stopień niepełnosprawności, a także brak możliwości samodzielnego funkcjonowania w środowisku domowym, wymagają nadal profesjonalnej pielęgnacji, opieki, nadzoru lekarskiego i dalszej rehabilitacji. W szpitalu funkcjonuje nocna i świąteczna opieka zdrowotna, świadcząca podstawową opiekę. Uzupełnieniem instytucjonalnego systemu ochrony zdrowia są 33 podmioty ambulatoryjne-przychodnie podstawowej opieki zdrowotnej- świadczące usługi na rzecz mieszkańców Kutna.

Instytucjonalny system ochrony zdrowia w Kutnie dopełniają organizacje pozarządowe działające na rzecz promocji zdrowia, osób starszych, chorych i niepełnosprawnych oraz w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. Łącznie są to 34 organizacje działające w formule fundacji lub stowarzyszeń.

W ramach współpracy z ww. podmiotami Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie monitoruje sytuację zdrowotną dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Pracownicy socjalni oraz asystenci rodziny cały czas mają na uwadze problemy zdrowotne swoich podopiecznych, współpracują z rodzinami w zakresie sytuacji zdrowotnej członków rodziny, pomagają w umawianiu wizyt specjalistycznych, konsultacji lekarskich, monitorują na bieżąco kalendarz szczepień dzieci. Ponadto prowadzą edukację w zakresie profilaktyki i higieny życia codziennego.

5.7. Pomoc świadczona dzieciom w placówkach wsparcia dziennego

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny Miasto Kutno oferuje mieszkańcom pomoc w opiece i wychowywaniu dzieci w formie placówek wsparcia dziennego. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi taką placówkę od 2014 roku. Świetlica profilaktyczno-wychowawcza „Rodzinka” funkcjonuje na terenie Kompleksu Terapeutyczno-Integracyjnego. Prowadzone są tu zajęcia edukacyjne, profilaktyczne oraz wychowawcze dla dzieci i młodzieży od 5-go do 15-go roku życia. Placówka funkcjonuje w roku szkolnym od poniedziałku do piątku w godzinach 9.00-17.00, a w okresie wakacji i ferii zimowych od 8.00-16.00. Szczególną opieką obejmuje się wychowanków mających problemy natury edukacyjnej oraz wychowawczej. Podejmowane w świetlicy działania wpływają na harmonijny rozwój podopiecznych. Placówka na bieżąco współpracuje z asystentami rodziny, kuratorami, pedagogami szkolnymi oraz pracownikami socjalnymi na rzecz poprawy sytuacji dzieci.

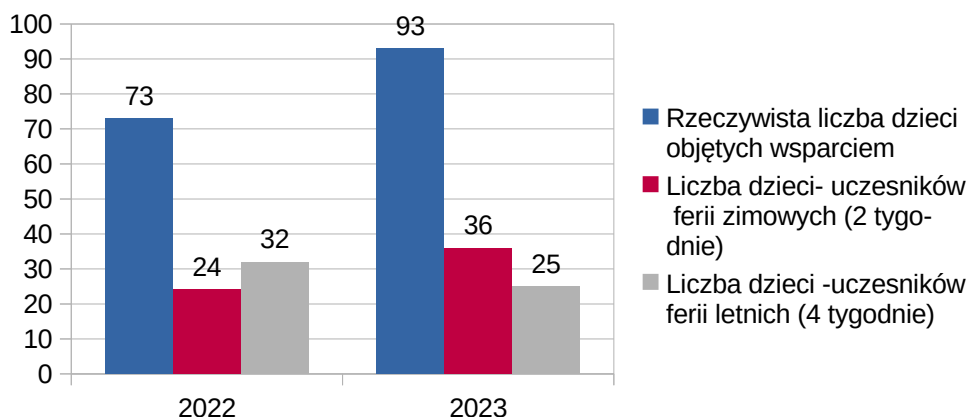
Świetlica „Rodzinka” realizuje następujące zadania:

- organizacja fachowej i zorganizowanej opieki wychowawczo-pedagogicznej po zajęciach szkolnych;
- udzielanie pomocy dydaktycznej dzieciom z niepowodzeniami szkolnymi;
- udzielanie wsparcia podczas odrabiania prac domowych
- udzielanie pomocy w sytuacjach kryzysowych: szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych, osobistych, w miarę możliwości przy udziale rodziny;
- kształtowanie pożądanych umiejętności społecznych, koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu;
- nauka zachowań prozdrowotnych oraz profilaktyka uzależnień;
- nauka właściwej organizacji czasu wolnego, rozbudzanie i rozwijanie zainteresowań i uzdolnień poprzez organizację różnorodnych zajęć, warsztatów, wyjść do miejsc rekreacyjnych, związanych z kulturą i sportem, wycieczek;
- pomoc socjalna – dożywianie dzieci;
- współpraca z instytucjami wspierającymi rodzinę.

W świetlicy „Rodzinka” organizowane są dla dzieci następujące zajęcia:

- edukacyjne;
- wyrównawcze;
- socjoterapeutyczne;
- profilaktyczne;
- rozwijające zainteresowania oraz zdolności - artystyczne, teatralne, przyrodnicze, muzyczne, sportowe;
- warsztaty tematyczne w okresie ferii zimowych i wakacji.

Wykres 8. Analiza pracy świetlicy profilaktyczno-wychowawczej „Rodzinka” w latach 2022-2023

Źródło: MOPS Kutno

W świetlicy „Rodzinka” z roku na rok coraz więcej dzieci otrzymuje wsparcie edukacyjne i emocjonalne (w 2023 roku nastąpił wzrost liczby uczestników o ponad 27% w porównaniu do 2022 r.). Podczas zajęć socjoterapeutycznych wychowankowie pracują nad poprawą społecznego i emocjonalnego funkcjonowania, uczą się nowych umiejętności, które pomogą im lepiej funkcjonować i radzić sobie w sytuacjach trudnych. Placówka czynnie współpracuje podczas realizacji projektów m. in. z: Centrum Seniora przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kutnie, Młodzieżowym Ośrodkiem Socjoterapii „Domostwo” w Żychlinie, Placówką Opiekuńczo-Wychowawczą „Różany Zakątek”, Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS.

Na terenie miasta działa świetlica środowiskowa prowadzona przez Parafialny Zespół Charytatywny „Caritas” w Kutnie przy parafii bł. Męczenników Kutnowskich. Placówka funkcjonuje w dni nauki szkolnej, od poniedziałku do piątku w godzinach 15.00-17.00. Celem działalności świetlicy jest pomoc 15 dzieciom mieszkającym w obwodzie Szkoły Podstawowej nr 4 w Kutnie. Praca z wychowankami polega na wyrównywaniu ich braków edukacyjnych poprzez organizację dla nich korepetycji i odrabianie lekcji. W okresie ferii i wakacji organizowane są dla wychowanków zajęcia edukacyjne, opiekuńcze i rekreacyjne. Placówka prowadzi dożywianie dla wszystkich wychowanków.

Świetlicę środowiskową na terenie naszego miasta prowadzi także Stowarzyszenie Przymierze Rodzin. Placówka organizuje dla dzieci zajęcia w okresie nauki szkolnej, łącznie z feriami zimowymi. Działalność świetlicy polega na: wzmacnianiu więzi ze szkołą i środowiskiem lokalnym oraz kulturą i tradycjami naszego regionu, rozwijaniu sprawności fizycznej; wzmacnianiu więzi rodzinnych oraz przygotowaniu do samodzielnego życia, organizacji zajęć na lodowisku, w Aquaparku i Kutnowskim Domu Kultury, wyrównywaniu braków edukacyjnych i wychowawczych, kształtowaniu umiejętności zgodnego działania w zespole, rozbudzaniu pozytywnych zainteresowań, kształtowaniu postaw społecznych, obywatelskich i patriotycznych, zwiększaniu zainteresowania zdobywaniem wiedzy, ochroną środowiska i własnego zdrowia, dożywianiu wychowanków.

5.8. Finansowanie pobytu dziecka w różnych formach pieczy zastępczej

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 17. Finansowanie pobytu dzieci w różnych formach pieczy zastępczej w latach 2022

Rodzaj pieczy zastępczej	Liczba dzieci 10%	Liczba dzieci 30%	Liczba dzieci 50%	RAZEM	Wydatki w 2022 r.	Liczba świadczeń w 2022 r.
Instytucjonalna piecza zastępcza - Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	5	8	17	30	707.192,85	328
Rodziny zawodowe/ rodzinne domy dziecka	3	4	6	13	366.801,30	875
Rodziny spokrewnione	6	2	41	49		
Rodziny niezawodowe	6	2	4	12		
RAZEM = 208/w tym:	20	16	68	104	1.073.944,15	1.203

Tabela 18. Finansowanie pobytu dzieci w różnych formach pieczy zastępczej w latach 2023

Rodzaj pieczy zastępczej	Liczba dzieci 10%	Liczba dzieci 30%	Liczba dzieci 50%	RAZEM	Wydatki w 2023 r.	Liczba świadczeń w 2023 r.
Instytucjonalna piecza zastępcza - Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	6	21	28	878.844,35	363
Rodziny zawodowe/ rodzinne domy dziecka	1	0	7	8	444.047,18	826
Rodziny spokrewnione	5	5	37	47		
Rodziny niezawodowe	3	2	5	10		
RAZEM = 93/w tym:	10	13	70	93	1.322.891,53	1.189

Źródło: MOPS w Kutnie

Bardzo ważne jest podejmowanie spójnych działań wszystkich Realizatorów Programu na rzecz dziecka i rodziny celem wsparcia rodziny w jej naturalnym środowisku.

6. Założenia i cele Programu

Założeniem Programu Wspierania Rodziny w Mieście Kutno na lata 2025-2027 jest wspieranie kutnowskich rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W niniejszym planie uwzględniono konieczność wielokierunkowego i długoterminowego oddziaływania zarówno na rodziców jak i dzieci, takiego jak: wzmocnienie kompetencji wychowawczych, zwiększenie umiejętności prospołecznych wszystkich członków rodziny oraz praca z rodziną w środowisku lokalnym.

Program zakłada poprawę warunków dla jakości życia rodzin i dzieci, co zapewne

przyczyni się do ograniczenia procesu umieszczania dzieci poza rodziną naturalną. Wskazany w dokumencie katalog planowanych działań ma na celu wzrost poczucia bezpieczeństwa rodzin, ograniczenie zjawisk nieakceptowalnych społecznie oraz negatywnych zachowań w ramach lokalnego systemu rozwiązań. Program będzie sprzyjał powrotowi kutnowskich rodzin do prawidłowego funkcjonowania. Realizowane zadania będą koncentrowały się także na pomocy tym rodzinom, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, w celu odzyskania przez nie pełnej władzy rodzicielskiej.

Nadrzędnym celem Programu jest wsparcie rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, które w efekcie ma prowadzić do przywrócenia zdolności do jej prawidłowego funkcjonowania i zapewnić właściwy rozwój wzrastających w nich dzieci.

Szczegółowe cele Programu zakładają:

1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb dziecka i rodziny;
2. Wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu;
3. Przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym w rodzinie, minimalizowanie działań interwencyjnych;
4. Rozwój systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

6.1 Adresaci Programu

Adresatami Programu Wspierania Rodziny w Mieście Kutno na lata 2025-2027 są:

- Rodziny z dziećmi oraz rodzice samotnie wychowujący dzieci;
- Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- Rodziny wychowujące dzieci z niepełnosprawnością;
- Rodziny zagrożone niedostosowaniem społecznym;
- Rodziny dotknięte przemocą i uzależnieniami;
- Rodziny i kobiety w ciąży objęte wsparciem ustawy „Za życiem”;
- Rodziny przeżywające trudności socjalno-bytowe, w tym dotknięte bezrobociem;
- Rodziny, których dzieci przebywają w różnych formach pieczy zastępczej.

Program skierowany jest przede wszystkim do wszystkich rodzin wychowujących dzieci na terenie miasta Kutno, w szczególności tych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej. Program adresowany jest również do rodzin, którym sąd ograniczył władzę rodzicielską lub które zostały pozbawione władzy rodzicielskiej, a także tych, których dzieci przebywają już w pieczy zastępczej. Jego realizacja polegać będzie na zasadach współdziałania w koalicji z partnerami środowiska lokalnego, tj. instytucjami państwowymi, samorządowymi, służbą zdrowia, placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, które specjalizują się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny. Dzięki wspólnie podejmowanym działaniom stworzone zostaną odpowiednie warunki i możliwości dla wszechstronnej i skutecznej pomocy rodzinie.

6.2. Realizacja Programu

Założenia Programu Wspierania Rodziny w Mieście Kutno będą realizowane przez samorządowe jednostki organizacyjne, organizacje samorządowe i inne podmioty w ramach swoich kompetencji. Realizatorami Programu będą w szczególności:

- Urząd Miasta Kutno;
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej;

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kutnie;
- Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kutnie;
- Sąd Rejonowy w Kutnie (Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, III Wydział Rodzinny i Nieletnich, Wydział Karny);
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kutnie;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kutnie;
- Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w Kutnie, Poradnie Zdrowia Psychicznego oraz Poradnie Leczenia Uzależnień w Kutnie;
- Komenda Powiatowa Policji w Kutnie;
- Straż Miejska w Kutnie;
- Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie;
- Placówki oświatowe;
- Placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- Instytucje kultury;
- Placówki sportowo-rekreacyjne;
- Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe;
- Kościoły i inne związki wyznaniowe.

Tabela 19. Działania w ramach Programu Wspierania Rodziny w Mieście Kutno na lata 2025-2027 wraz z uwzględnieniem wskaźników i realizatorów

Cel 1: Zabezpieczenie podstawowych potrzeb dziecka i rodziny				
	Zadania	Działania	Wskaźniki	Realizator
1	Zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności	Diagnoza sytuacji rodzin przeżywających trudności	- ilość diagnoz, wywiadów, posiedzeń ws. rodzin przeżywających trudności/ liczba rodzin objętych pomocą	MOPS w Kutnie, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Placówki Oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe
		Przyznanie świadczeń pomocy społecznej	- ilość i rodzaj przyznanej pomocy/ liczba rodzin objętych pomocą	
		Poprawa warunków socjalno-bytowych rodzin	- liczba rodzin, u których nastąpiła poprawa warunków socjalno-bytowych	
		Realizacja programów dla rodzin wielodzietnych: „Kutnowska Karta Dużej Rodziny 3+” oraz ogólnopolska „Karta Dużej Rodziny”	- liczba rodzin, którym wydano „Kutnowską Kartę Dużej Rodziny 3+” - liczba rodzin, którym wydano ogólnopolską „Kartę Dużej Rodziny”	
2	Kontynuacja wsparcia finansowego i rzeczowego dla rodzin w trudnej sytuacji materialnej	Udzielanie pomocy pomocy finansowej i rzeczowej	- liczba osób/ rodzin objętych pomocą finansową i rzeczową	MOPS w Kutnie, Jadłodajnia CARITAS, Stowarzyszenie Bank Żywności, Placówki oświatowe, Świetlice środowiskowe Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe, Związki wyznaniowe
		Realizacja rządowych programów dożywiania	- liczba dzieci oraz osób dorosłych objętych pomocą w formie dożywiania	
Cel 2: Wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu				
	Zadania	Działania	Wskaźniki	Realizator
1	Wzmacnianie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	Zatrudnianie asystentów rodziny	- liczba zatrudnianych asystentów	MOPS w Kutnie, Zespół Interdyscyplinarny, Sąd, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Powiatowe Centrum
		Rozwijanie usług i pomocy dla rodzin z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	- formy pomocy/ liczba rodzin objętych wsparciem przez realizatorów Programu (asystenci, kuratorzy, pracownicy socjalni itp.)	
		Prowadzenie poradnictwa	- liczba rodzin/ osób objętych	

		rodzinnego oraz psychologiczno-pedagogicznego	poradnictwem rodzinnym oraz psychologiczno-pedagogicznym	Pomocy Rodzinie, Placówki oświatowe, Świetlice środowiskowe Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe Kościoły i inne związki wyznaniowe
		Zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego poprzez rozwój jednostek, punktów i usług	- liczba punktów i jednostek poradnictwa specjalistycznego/ liczba osób, którym udzielono wsparcia	
		Prowadzenie monitoringu sytuacji rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności	- liczba monitorowanych rodzin/ liczba osób i dzieci w rodzinie	
		Sprawozdania z posiedzeń zespołu ds. oceny sytuacji dziecka i rodziny	- ilość posiedzeń/ liczba rozpatrywanych rodzin/ liczba dzieci w rodzinach	
2	Podnoszenie kompetencji rodzicielskich	Pedagogizacja rodziców	- liczba rodziców/ opiekunów objętych pedagogizacją (liczba porad pedagogicznych)	MOPS w Kutnie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowe Centrum pomocy Rodzinie, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Placówki Oświatowe, Poradnie specjalistyczne
		Zwiększenie kompetencji rodzicielskich podczas zajęć „Szkoła dla rodziców i wychowawców”	- liczba osób, które ukończyły zajęcia „Szkoły dla rodziców i wychowawców”	
3	Pomoc rodzicom w zapewnieniu opieki nad dziećmi dzięki organizacji pozaszkolnych form wsparcia	Tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego	- ilość placówek wsparcia dziennego/ liczba dzieci korzystających ze wsparcia	Świetlice środowiskowe, Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe Placówki Oświatowe, Młodzieżowy Dom Kultury, Kutnowski Dom Kultury, Biblioteka Miejska w Kutnie wraz z filiami, Muzeum Pałac Saski,
		Organizacja różnorodnych form zajęć pozalekcyjnych	- liczba zajęć pozalekcyjnych/ liczba dzieci korzystających ze wsparcia	
		Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży dzięki zajęciom sportowym, rekreacyjnym i kulturalnym.	- liczba uczestników, którzy skorzystali z danej formy zajęć	
		Organizowanie i współfinansowanie wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci	- liczba dzieci korzystająca z wypoczynku zimowego i letniego	
4	Promowanie wartości rodziny	Organizacja zajęć i warsztatów na rzecz promowania wartości rodziny	- ilość zorganizowanych zajęć, warsztatów/ liczba uczestników	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie, Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Placówki Oświatowe, Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze, związki wyznaniowe
		Organizacja lokalnych akcji, kampanii, projektów promujących wartość rodziny	- ilość akcji lokalnych, kampanii, realizacja projektów promujących wartość rodziny	
		Organizacja imprez, pikników i uroczystości integracyjnych dla rodzin z dziećmi	- ilość imprez, pikników i uroczystości integracyjnych dla rodzin z dziećmi	
Cel 3: Przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym w rodzinie, minimalizowanie działań interwencyjnych				
	Zadania	Działania	Wskaźniki	Realizator
1	Analiza przyczyn kryzysu w rodzinie	Diagnoza rodzin zagrożonych lub będących w kryzysie	- liczba analizowanych rodzin przez pracowników socjalnych	MOPS w Kutnie, Zespół Interdyscyplinarny, Placówki oświatowe, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
		Współpraca podmiotów pracujących z rodziną w zakresie systematycznego diagnozowania problemów	- ilość spotkań z pedagogami , kuratorami rodzinnymi - ilość wniosków do sądu z prośbą o wgląd w sytuację rodziny	

				UP w Kutnie, Szkoły policealne, szkoły branżowe Punkty konsultacyjne i kluby dla osób uzależnionych, Policja, Straż Miejska
2	Zapobieganie sytuacjom kryzysowym wymagających bieżącego wsparcia	Wspieranie rodzin przez asystentów rodziny Udział realizatorów Programu w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. oceny sytuacji rodziny Wdrażanie procedur postępowania w sytuacji kryzysowej Rozwój sieci punktów wczesnej interwencji Prowadzenie mediacji rodzinnych Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	- liczba wspieranych rodzin przez asystentów rodziny - ilość posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego ds. oceny sytuacji rodziny/ liczba rodzin podlegających ocenie - ilość interwencji i wdrożonych procedur/ liczba osób, którym udzielono wsparcia - ilość punktów wczesnej interwencji/ liczba osób objętych pomocą - ilość przeprowadzonych mediacji - liczba osób uczestniczących w różnych formach doskonalenia zawodowego, takich jak kursy i szkolenia	MOPS w Kutnie, Zespół Interdyscyplinarny, Placówki oświatowe, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, UP w Kutnie, Szkoły policealne, szkoły branżowe Punkty konsultacyjne i kluby dla osób uzależnionych, Policja, Straż Miejska
3	Wspieranie rozwoju usług z zakresu ochrony zdrowia dla rodzin z dziećmi	Informowanie o dostępności do diagnostyki i pomocy psychologicznej i psychiatrycznej dla rodzin, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży Wdrażanie i kontynuowanie programów profilaktyki zdrowotnej	- ilość poradni i ośrodków świadczących pomoc psychologiczną i psychiatryczną / ilość osób korzystających ze wsparcia - ilość realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej	Placówki służby zdrowia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
4	Prowadzenie działań wspierających rodziny dotknięte przemocą i uzależnieniami	Działania Zespołu Interdyscyplinarnego na rzecz osób dotkniętych i zagrożonych przemocą Realizacja programów terapeutycznych i wspierających dla rodzin dotkniętych przemocą oraz uzależnieniami Motywowanie członków rodziny do podjęcia terapii dla osób uzależnionych lub terapii dla sprawców przemocy Realizacja działań w zakresie profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi wspierającymi osoby zagrożone i dotknięte przemocą oraz objęte profilaktyką uzależnień Rozpowszechnianie mate-	- liczba posiedzeń grup roboczych w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego/ liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty”/ liczba rodzin i dzieci objętych wsparciem - ilość realizowanych programów/ liczba osób objętych wsparciem - liczba osób, które podjęły terapię - liczba osób, które ukończyły terapię - liczba realizowanych działań profilaktycznych dot. uzależnień i przeciwdziałania przemocy - ilość inicjatyw zorganizowanych we współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się walką z przemocą oraz profilaktyką uzależnień - ilość rozpowszechnionych	MOPS w Kutnie, Zespół Interdyscyplinarny, Placówki oświatowe, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Punkty konsultacyjne i kluby dla osób uzależnionych, Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe, Policja, Straż Miejska

		riałów edukacyjnych z zakresu przemocy i profilaktyki uzależnień	materiałów z zakresu przemocy i profilaktyki uzależnień	
		Organizacja warsztatów i prelekcji dla dzieci, młodzieży i rodziców nt. przeciwdziałania przemocy oraz skutków uzależnień	- ilość zorganizowanych warsztatów i prelekcji dla dzieci, młodzieży i rodziców nt. przeciwdziałania przemocy oraz skutków uzależnień/ liczba osób uczestniczących w ww. zajęciach	
5	Rozwój usług dla osób z niepełnosprawnością	Organizacja kompleksowego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością	- formy pomocy i kompleksowego wsparcia dla osób z niepełnosprawnością	MOPS w Kutnie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Placówki oświatowe, Urząd Pracy, Placówki oświatowe doskonalące zawodowo osoby z niepełnosprawnością, Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe
		Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnością przy współpracy instytucji oraz organizacji pozarządowych	- liczba osób z niepełnosprawnością, które podjęły zatrudnienie	

Cel 4: Rozwój systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej

	Zadania	Działania	Wskaźniki	Realizator
1	Dążenie do reintegracji rodziny poprzez pracę z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dzieci z pieczy zastępczej do rodziny	Wspieranie rodzin przez: asystentów rodziny, kuratorów społecznych i sądowych oraz innych specjalistów pracujących na rzecz rodzin z dziećmi Zwiększenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców biologicznych Poprawa warunków socjalno-bytowych Organizacja wsparcia dla rodziców uzależnionych lub sprawców przemocy Modernizowanie infrastruktury lokalowej, m.in. mieszkań wspomaganych i treningowych	- liczba rodzin biologicznych współpracujących z asystentem rodziny/kuratorami i innymi specjalistami - liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych - liczba rodziców starających się o odzyskanie dziecka/dzieci, którzy ukończyli „Szkołę dla Rodziców” - liczba rodzin starających się o odzyskanie dziecka/dzieci, u których nastąpiła poprawa warunków socjalno-bytowych - liczba osób starających się o odzyskanie dziecka/dzieci biorących udział w terapii uzależnień oraz terapii dla sprawców przemocy - liczba mieszkań wspomaganych i treningowych/ ilość miejsc	MOPS w Kutnie, Sąd Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe
2	Organizacja pieczy zastępczej	Prowadzenie instytucjonalnych i rodzinnych form pieczy zastępczej/ zabezpieczenie środków na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej	- ilość instytucjonalnych i rodzinnych form pieczy zastępczej/ liczba dzieci umieszczonych w ww. formach pieczy zastępczej	
		Promowanie rodzicielstwa zastępczego poprzez, m.in. kampanie, akcje informacyjne, konferencje, publikacje	- liczba kampanii, akcji informacyjnych konferencji, publikacji promujących rodzicielstwo zastępcze	
		Organizacja szkoleń dla prowadzących rodzinne domy dziecka oraz	- ilość szkoleń dla prowadzących rodzinne domy dziecka oraz kandydatów na	

		kandydatów na rodziców zastępczych	rodziców zastępczych/ liczba uczestników ww. szkoleń	
3	Rozwój współpracy w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	Promowanie nowych rozwiązań i dobrych praktyk w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej, a także w obszarze współpracy sektorowej i międzysektorowej	- ilość wdrożonych innowacyjnych form pomocy rodzinie/ liczba osób objętych wsparciem	MOPS w Kutnie, Zespół Interdyscyplinarny, Placówki oświatowe, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe, Policja, Straż Miejska
		Doskonalenie zawodowe kadry systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej poprzez organizację: szkoleń, warsztatów, konferencji, superwizji	- ilość szkoleń, warsztatów, konferencji, superwizji/ liczba osób biorących udział w tych formach doskonalenia zawodowego	
		Podjęmowanie działań na rzecz pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację zadań	- ilość realizowanych inicjatyw, zadań i projektów finansowanych z zewnętrznych środków/ liczba osób objętych wsparciem	
		Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin z dziećmi	- ilość inicjatyw zorganizowanych we współpracy z organizacjami pozarządowymi/ liczba osób objętych wsparciem	

6.3. Rezultaty Programu

Realizacja zaplanowanych działań oraz przewidzianych form pomocy rodzinom z terenu Miasta Kutna uzależniona będzie przede wszystkim od sytuacji, w której znajdzie się dana rodzina. Diagnoza sytuacji rodziny przeprowadzona przez realizatorów Programu będzie nieodzownym elementem służącym określeniu form pomocy. Na tej podstawie instytucje i podmioty pracujące na rzecz rodziny będą mogły skierować do adresatów Programu odpowiednie do potrzeb wsparcie.

Spodziewanymi rezultatami Programu Wspierania Rodziny w Mieście Kutno na lata 2025-2027 będą:

- zminimalizowanie problemów opiekuńczo-wychowawczych i sytuacji kryzysowych występujących w rodzinie;
- wzmocnienie relacji i więzi rodzinnych oraz poczucia bezpieczeństwa rodziny i dziecka;
- wzrost umiejętności i kompetencji wychowawczych rodziców;
- poprawa funkcjonowania społecznego dzieci, młodzieży i rodzin ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- podniesienie umiejętności, kompetencji zawodowych i atrakcyjności na rynku pracy;
- zwiększenie dostępności do usług z zakresu ochrony zdrowia dla rodzin z dziećmi;
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych rodzin;
- przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej;
- powrót dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodzin biologicznych;
- podniesienie świadomości społeczeństwa o dostępnych formach wsparcia dla rodzin przeżywających trudności lub nimi zagrożonych;
- rozwój usług wspierających dla osób z niepełnosprawnościami;
- rozwój współpracy z podmiotami działającymi na rzecz wspierania dziecka i rodziny.

6.4. Źródła finansowania

Zadania Programu Wspierania Rodziny w Mieście Kutno na lata 2025-2027 będą finansowane z:

- budżetu Miasta Kutno;
- budżetu państwa;
- środków zewnętrznych pozyskanych w ramach programów i projektów;
- innych źródeł.

Środki finansowe na realizację poszczególnych działań Programu będą uchwalane corocznie przez Radę Miasta Kutno.

6.5. Monitoring i sprawozdawczość

Monitoring opierać się będzie na ocenie poziomu realizacji celów określonych w niniejszym Programie, na podstawie informacji sprawozdawczych i dostępnych danych statystycznych. Dzięki tym danym będzie można określić skuteczność Programu i w razie potrzeby podjąć ewentualne działania korygujące. Sprawozdanie z realizacji zadań Programu przedłożone będzie w terminie do 28 lutego każdego roku Prezydentowi Miasta Kutno, który z kolei przedstawi je do 31 marca Radzie Miasta Kutno. Dodatkowo sporządzane będą sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny, które zostaną przekazane wojewodzie w wersji elektronicznej.

6.6. Podstawy prawne

Zapisy Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Kutno na lata 2025-2027 są odzwierciedleniem standardów i norm prawa wynikających z ustawodawstwa krajowego, znajdujących się m.in. w:

- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r., poz. 2809 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r., poz. 1283 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2023 r., poz. 1923 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2024 r., poz. 323 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1993 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r., poz. 1673);
- ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r., poz. 2151 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 z późn. zm.);
- ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2024 r., poz. 1576);
- ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2024 r., poz. 750 z późn. zm.).

Program jest spójny z:

1. Narodowym Programem Wspierania Rodziny;
2. uchwałą NR IV/36/24 Rady Miasta Kutno z dnia 25 czerwca 2024 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Kutno 2030;
3. uchwałą Nr LXXIX/740/24 Rady Miasta Kutno z 31 stycznia 2024 r. w sprawie uchwalenia Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2024 rok;
4. Załącznikiem do Uchwały Nr V/47/24 Rady Miasta Kutno z dnia 18 lipca 2024 r. w sprawie uchwalenia Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej Miasta Kutno na lata 2024-2030.

7. Podsumowanie

Program Wspierania Rodziny w Mieście Kutno na lata 2025-2027 zakłada stworzenie lepszych warunków dla poprawy jakości życia wszystkich rodzin wychowujących dzieci na terenie miasta Kutno, w tym tych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Realizacja celów Programu przyczyni się do zahamowania procesu degradacji społecznej rodziny i umieszczania dzieci w różnych formach pieczy zastępczej. Oczekiwanym efektem będą: polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, wzrost poczucia bezpieczeństwa socjalnego, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka. Program został utworzony na takim poziomie ogólności, by można było dostosowywać działania do zmieniających się warunków społecznych, pamiętając o tym, że główne cele Programu nie powinny zostać naruszone.

Uzasadnienie
do projektu uchwały w sprawie uchwalenia
Programu Wspierania Rodziny w Mieście Kutno na lata 2025-2027

Zgodnie z treścią art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177 z późn.zm), do zadań gminy należy m.in. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Opracowany Program Wspierania Rodziny w Mieście Kutno na lata 2025-2027 poprzedziła diagnoza aktualnego stanu sytuacji rodzin znajdujących się w kryzysie oraz zadań podejmowanych przez instytucje działające na rzecz pomocy rodzinie.

Program Wspierania Rodziny w Mieście Kutno zakłada stworzenie lepszych warunków dla poprawy jakości życia wszystkich rodzin wychowujących dzieci na terenie miasta Kutno, w tym tych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Program zawiera kierunki działań pomocowych prowadzonych przez Miasto Kutno na rzecz wspierania rodzin, przy współpracy samorządu, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji zajmujących się rodziną. Działania te mają na celu wsparcie podstawowej i najważniejszej komórki społecznej jaką jest rodzina. W związku z powyższym podjęcie uchwały jest w pełni uzasadnione.

Realizacja uchwały w zakresie wydatków ponoszonych przez gminę nastąpi ze środków zabezpieczonych każdorazowo w budżecie Miasta Kutno.